

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jan Holas

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Diplomová práce

Olomouc 2012

Poděkování

rodičům Janě a Janovi Holasovým a babičce Jaroslavě Kukalové za podporu po celou dobu studia.

JUDr. Ivaně Rabinské, Ph. D. za přínosné podněty a odbornou pomoc při psaní diplomové práce.

Já, níže podepsaný Jan Holas, autor diplomové práce na téma „Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/ 2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj vědomý a dobrovolný souhlas ve smyslu §4 písm. n) zákona číslo 101/ 2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v tomto rozsahu: jméno a přímení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona číslo 121/ 2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 3. 2012

.....

1. Úvod	7
2. Obecný výklad k problematice sexuálních trestných činů	9
3. Znásilnění	10
3. 1. Úvod do trestného činu znásilnění	10
3. 2. Historický exkurz do problematiky znásilnění	11
3. 3. Klíčové pojmy	13
3. 4. Objekt a předmět	15
3. 5. Objektivní stránka	15
3. 6. Subjekt	17
3. 6. 1. Profil sexuálních agresorů	17
3. 6. 2. Pachatel z hlediska práva	18
3. 7. Subjektivní stránka	19
3. 7. 1. Zavinění k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby	19
3. 8. K případnému souběhu trestných činů	19
3. 9. De lege ferenda	21
4. Sexuální nátlak	23
4. 1. Obecný výklad	24
4. 2. Objekt	24
4. 3. Objektivní stránka	24
4. 4. Subjekt a subjektivní stránka	26
4. 5. K případnému souběhu trestných činů	26
5. Pohlavní zneužití	27
5. 1. Transkulturální vymezení pohlavního zneužívání	27
5. 2. Diferenciace jednání pachatelů sexuálních trestných činů proti dětem	28
5. 3. Symptomy pohlavního zneužívání	30
5. 4. Mezinárodněprávní úprava ochrany dětí před pohlavním zneužíváním	30

5. 5. Objekt	31
5. 6. Objektivní stránka	32
5. 7. Subjekt	34
5. 8. Subjektivní stránka	34
5. 9. K případnému souběhu trestných činů	35
5. 10. De lege ferenda	35
6. Soulož mezi příbuznými	38
6. 1. Obecný výklad	38
6. 2. Objekt a objektivní stránka	39
6. 3. K případnému souběhu trestných činů	39
7. Kuplířství	40
7. 1. Obecný výklad	40
7. 2. Objekt a objektivní stránka	41
7. 3. Subjekt a subjektivní stránka	42
7. 4. K případnému souběhu trestných činů	42
8. Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí	43
8. 1. Obecný výklad	43
8. 2. Objekt a objektivní stránka	44
8. 3. Subjekt a subjektivní stránka	45
9. Šíření pornografie	46
9. 1. Objekt	46
9. 2. Objektivní stránka	47
9. 3. De lege ferenda	49
10. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	51
10. 1. Obecný výklad	51
10. 2. Objekt	52
10. 3. Objektivní stránka	52
10. 4. Subjekt a subjektivní stránka	54

10. 5. De lege ferenda	54
11. Zneužití dítěte k výrobě pornografie	56
11. 1. Objekt	56
11. 2. Objektivní stránka	56
11. 3. Subjekt a subjektivní stránka	57
11. 4. K možnému souběhu trestných činů	57
12. Některá procesní specifika sexuálních trestných činů	58
13. Slovenská právní úprava sexuálních trestných činů	60
14. Závěr	62
15. Abstrakt	64
16. Bibliografie	65
16. 1. Monografie	65
16. 2. Časopisy	66
16. 3. Internetové stránky	67
16. 4. Právní předpisy	68
16. 5. Judikatura	68
16. 6. Dokumenty v elektronické podobě	69
17. Přílohy	70
Příloha číslo 1)	71
Příloha číslo 2)	74
Příloha číslo 3)	75
Příloha číslo 4)	76

1. Úvod

Hlavním kritériem pro výběr tématu diplomové práce pro mě bylo, aby daná problematika nebyla již několikrát zpracována. Vzhledem k rekodifikaci trestního práva s účinností nové právní úpravy od 1. 1. 2010 se moje pozornost obrátila právě tímto směrem. Poté co jsem vyhledal četnost zpracování jednotlivých témat, jsem zjistil, že problematika trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti byla zpracována v podobě diplomové práce na naší fakultě jen jednou v roce 2007, tedy ještě před rekodifikací. Literatury, která se dotýká sexuálních deliktů, deviantů a dalších souvisejících oblastí, je dostatek. Nicméně, se mi nepodařilo nalézt dokument, který by poskytl podrobnější komplexní právní analýzu všech sexuálních trestných činů (v kontextu současné právní úpravy). Některé publikace se danou problematikou zabývají ještě před rekodifikací, jiné se zaměřují jen na změny, které přinesla. Rozhodl jsem se, že si proto zvolím toto téma.

Pokusím se vyzdvihnout nejdůležitější změny, které přinesla rekodifikace, zaměřím se na odhalování nedostatků nové právní úpravy a nastíním možné budoucí řešení. Mým předpokladem je, že i přes některé změny není současná právní úprava dokonalá a kvalitní detailní právní analýza je schopna tyto nedostatky odhalit a vyřešit. Nebudu se zabývat otázkami kriminologickými a kriminalistickými, jelikož rozsah práce mi to nedovolí.

Práci uvedu obecným výkladem o sexuálních trestných činech a poté přistoupím k právní analýze jednotlivých sexuálních deliktů v pořadí, v jakém jsou řazeny v trestním zákoníku. Prvním trestným činem, kterým se budu podrobně zabývat, je trestný čin znásilnění. Ve třetí kapitole se po obecném pojednání zaměřím postupně na historii tohoto trestného činu, vymezení klíčových pojmů (které jsou použitelné i pro následující trestné činy), objekt, objektivní stránku, subjekt (včetně stručné psychologické profilace sexuálních agresorů), subjektivní stránku, vymezení vztahu k ostatním trestným činům a na závěr nastíním možné budoucí řešení.

Čtvrtá kapitola bude věnována trestnému činu sexuálního nátlaku. Po rozboru skutkové podstaty se zaměřím především na vymezení vztahu k podobným trestným činům.

V páté kapitole se budu podrobně zabývat trestným činem pohlavního zneužití. Kromě vymezení objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky se zaměřím i na kulturní rozdíly v pojmání sexuálního zneužití, diferenciaci jednání pachatelů, symptomy pohlavního zneužívání, vztah k jiným trestným činům a v závěru pak opět shrnu nedostatky a navrhu (z mého pohledu) kvalitnější právní úpravu.

Následovat budou stručná vymezení skutkových podstat trestných činů soulože mezi

příbuznými (kapitola 6.), kuplířství (kapitola 7.) a prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (kapitola 8.). Kde to bude účelné, bude vymezen i vztah k dalším trestným činům.

Kapitoly 9.- 11. budou věnovány těm sexuálním trestným činům, které souvisí s pornografií. Jedná se o šíření pornografie (kapitola 9.), výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií (kapitola 10.) a zneužití dítěte k výrobě pornografie (kapitola 11.). V rámci těchto kapitol se zaměřím nejen na vymezení skutkových podstat, ale také na to, jak právní úpravu zlepšit.

Kapitola 12. bude věnována procesním specifikům sexuálních trestných činů. Půjde o stručné uvedení některých institutů procesního charakteru, které se v rámci řízení o těchto trestných činech mohou objevit.

Ve 13. kapitole se zaměřím na slovenskou právní úpravu sexuálních trestných činů. Uvedu jednotlivé delikty, jak jsou upraveny v trestném zákoně, a poukážu na nejzásadnější rozdíly s českou právní úpravou.

Mým cílem je vytvořit práci, která bude komplexně pojednávat o sexuálních trestných činech, jejich nedostacích a vzájemných vztazích. Při práci budu používat především analýzu, ale nevyhnu se ani historickému pohledu či komparaci s jinými právními řády. Důležitým pramenem bude judikatura, která v rámci (nejen) sexuálních trestných činů hraje nezastupitelnou roli vzhledem k počtu neurčitých pojmů v právní úpravě. Samozřejmě budu svá tvrzení opírat o názory předních osobností, které se tímto tématem zabývají.

2. Obecný výklad k problematice sexuálních trestných činů

Trestné činy proti lidské důstojnosti (sexuální trestné činy) jsou v novém trestním zákoníku upraveny v samostatné hlavě III. zvláštní části. Jedná se o celkem devět trestných činů, jejichž skutkové podstaty postihují široké spektrum společensky nežádoucího jednání. Systematické zařazení do III. hlavy zřetelně ukazuje na důležitost chráněných zájmů, kterými jsou zpravidla svoboda rozhodování v intimní oblasti, řádný fyzický i duševní vývoj dětí a některé mravní zásady.

Mravnostní kriminalita představuje relativně malé procento z celkové kriminality¹, musíme si ale uvědomit závažnost takových činů. Většina z těchto trestných činů může zásadním způsobem negativně ovlivnit budoucí život poškozených, často se také obětí stávají děti. Následek spočívá zpravidla v psychické újmě, která může trvat i celý život.

I když by se mohlo zdát, že se sexuálních deliktů dopouštějí v drtivé většině osoby deviantní, mají na mravnostní kriminalitě značný podíl také osoby zcela psychicky zdravé.² V souvislosti s rozvojem internetu dochází i k rozvoji pornografie. K páchání sexuálních trestných činů tak dochází i za účelem zisku.

V posledních 25 letech zaznamenala právní úprava sexuálních deliktů řadu podstatných změn, přesto se ale jedná o poměrně stabilní právní úpravu.³ S účinností od 1. 1. 2010 je platný nový trestní zákoník, který významným způsobem rekonfiguroval i skutkové podstaty sexuálních trestných činů. Je však nutné říci, že i přes nesporné zlepšení právní regulace, trpí zřejmě současná právní úprava řadou nedostatků, které se pokusím v mé práci odhalit.

1 Příloha číslo 1)- statistické tabulky kriminality

2 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, str. 18.

3 Již není trestný pohlavní styk osob stejného pohlaví; Z násilnění se může dopustit i žena, přičemž se nevyžaduje pouze forma soulože; Trestní sankcí je postižitelné provozování prostituce na místech, kde se s ní mohou setkávat děti a řada dalších změn.

3. Znásilnění⁴

- 1) *Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*
- 2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
 - a) *souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží*
 - b) *na dítěti, nebo*
 - c) *se zbraní.*
- 3) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,*
 - a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,*
 - b) *spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo*
 - d) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.*
- 4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*
- 5) *Příprava je trestná.*

3. 1. Úvod do trestného činu znásilnění

Právní úprava znásilnění prodělala v posledních 20 letech řadu změn, přičemž musíme zdůraznit, že se jednalo o změny nezbytné. Přestože se právní úprava v oblasti sexuálních deliktů vyvíjí, stále je zde určitý prostor pro zlepšení. Nutnost zlepšení se netýká jen právní úpravy, ale také přístupu společnosti. Často totiž dochází ke zbytečné sekundární viktimizaci obětí. Je to tím, že společnost má zažitě, že většina obětí si znásilnění zavinila sama svým chováním, vzhledem a způsobem života. Dále je to nešetrným postupem orgánů činných v trestním řízení a v neposlední řadě neposkytnutím dostatečné podpory nejbližšími poškozené osoby. Všechny tyto faktory odrazují oběti znásilnění od oznámení této činnosti orgánům činným v trestním řízení. Z toho plyne, že ačkoli je problematika znásilnění vážným společenským problémem, ve skutečnosti je situace, vzhledem k vysoké latentnosti, mnohem horší.

4 §185 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

3. 2. Historický exkurz do problematiky znásilnění

Oběťmi trestného činu znásilnění, tak jak ho známe dnes, byly a jsou v drtivé většině ženy. Proto není překvapením, že pohled společnosti na tuto problematiku se měnil právě v závislosti na postavení žen. V 21. století dochází stále ve více státech k formálnímu zrovnoprávnění žen a mužů⁵, ale v minulosti bylo postavení žen diametrálně odlišné, což mělo za následek i odlišnou představu o tom, jaké jednání znásilněním je a jaké naopak není. Během vývoje společnosti a práva se měnily zásadně i tresty za tento trestný čin.

Anglický pojem „*rape*“ pochází z latinského „*rapere*“ což znamená „*ukrást, zmocnit se, unést*“. Ve starověku byl totiž jedním z běžných (legálních) způsobů obstarání si ženy únos, popřípadě znásilnění ženy.

Po zavedení institutu manželství se postavení ženy změnilo. Sňatkem se předávala moc z otce ženy na jejího manžela. Ženy tedy sloužili, především ve vyšší společnosti, jako prostředek přechodu moci a majetku a jako takové měly vysokou hodnotu a jejich znásilnění se rovnalo znehodnocení majetku. Za ještě větší „majetkovou“ škodou bylo považováno znásilnění panny. V řadě zemí se ukládal trest za znásilnění v podobě povinnosti vzít si znásilněnou za manželku, pokud nemohl pachatel toto uskutečnit, byl uložen trest smrti. Dále byly ukládány majetkové tresty, jejichž výše se odvíjela od sociálního postavení otce oběti a pachatele, přičemž míra použitého násilí při ukládání trestu nehrála roli. Zajímavostí je, že v Babylónii či Asýrii měl otec znásilněné možnost domáhat se „*odplatného znásilnění*“ konaného na sestře pachatele, přičemž tuto praxi stále uplatňují v Peru a některých jihoamerických státech.

V počátcích křesťanství se znásilnění stále nechápalo jako zásah do osobní integrity a práv ženy, ale jako útok na rodinnou čest a majetková škoda (ještě v 6. století se vedly horlivé diskuse o tom, zda má žena duši stejně jako muž). Stále se ukládaly majetkové tresty, odrážející postavení poškozené rodiny. Za znásilnění nemohl být potrestán panovník, ale ani kněží, kteří před oltářem přísahali, že obvinění není pravdivé. Postupným vývojem křesťanství dochází ke zlepšování postavení žen.⁶

Anglické zvykové právo přineslo první vymezení znásilnění, které stálo na třech pilířích. Použití síly, nesouhlas a pohlavní styk. Bylo tehdy definováno jako: *nezákonná*

5 Formálním zrovnoprávněním mám na mysli, že jsou přijímány mezinárodní smlouvy, zákony a jiné právní předpisy, které zrovnoprávňují muže a ženy a zakazují jakoukoli diskriminaci na základě pohlaví, ale ve společnosti je stále patrné, že na vedoucí pozice se dosazují muži. Podstatně nižší zastoupení žen je i v politice (obě komory Parlamentu ČR). Prezidentem, respektive kandidátem s reálnou šancí na úspěch také ještě nebyla žena.

6 BOURKE, Joanna. *Znásilnění: dějiny od roku 1860 do současnosti*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2010, str. 32- 35.

pohlavní znalost ženy starší deseti let ze strany muže, který není jejím manželem, za použití síly a proti její vůli nebo bez jejího vědomého svolení nebo v případě, že toto svolení je vynuceno silou nebo strachem z okamžitého ublížení na zdraví. Některé prvky jsou podobné s naším dnešním zákonným vymezením, především jde o použití násilí, hrozbu ublížením na zdraví nebo využití bezbrannosti (bez jejího vědomého svolení). Kladem této definice je bezesporu i to, že se neomezila pouze na soulož, ale zahrnuje i širší nežádoucí jednání jako například osahávání na prsou. V mnohém se ale toto vymezení liší a nutno říci, že v dnešní době by nemohlo obstát. U věku oběti byla stanovena minimální věková hranice na deset let. Okruh pachatelů byl zúžen pouze na muže, přičemž znásilnění se nemohl dopustit manžel. O znásilnění se nejednalo ani v případě vynuceného pohlavního styku mezi mužem a mužem.⁷

Až ve 12. století se staly únosy žen jako jeden ze způsobů uzavření sňatku nepřipustné a na znásilnění se začalo pohlížet jako na zločin na ženě, nikoli na cti rodiny. V roce 1285 se trestání znásilnění v Anglii dostalo do dispozice státu a ten mohl zahájit vyšetřování a vynést rozsudek nad životem a osobou bez nutnosti podání žádosti poškozenou osobou. V českých zemích se trestněprávní dokumenty uchovaly jen v malé míře, ale přibližně ve stejné době jako v Anglii začal i na našem území stíhat sexuální trestné činy stát bez nutnosti svolení oběti. Nejčastějšími tresty byly i nadále tresty smrti a majetkové tresty.

V 16.- 18. století polovina trestných činů v Evropě trestaných smrtí měla sexuální podtext. V tomto období se také rozvíjí válečné konflikty, při kterých dochází k četnému znásilňování podrobeného obyvatelstva. Stíhat a trestat znásilnění spáchaná vojáky na obyvatelích dobývané země bylo však nemyslitelné. Nezřídka bylo znásilňování válečnou strategií a demonstrací absolutního podrobení. Často byli manželé nuceni sledovat, jak vítězné vojsko muž po muži znásilňuje jejich ženy. Při trestání sexuálních trestných činů měli soudci poměrně volné ruce, přičemž jejich rozhodnutí mohl změnit zeměpán.

O redefinici pojmu znásilnění se zasloužil především Hale, který operoval s tzv. „*varovným pravidlem*“. Spočívá v myšlence, podle které je jednoduché někoho obvinít, ale velmi složité obvinění vyvrátit. Žena musela prokázat, že se znásilnění bránila s nasazením svého života. Tato zásada se uplatňovala až do poloviny 20. století. Hale vyslovil i další názor, podle kterého se znásilnění nemůže dopustit manžel, protože manželka se mu manželským slibem vzdala. I tento názor byl obecně následován až do 20. století.

V roce 1768 byl přijat Tereziánský zákoník, který trestal smrtí i toho, kdo spáchání znásilnění pomáhal a při přitěžujících okolnostech byl pachatel před popravou vpleten do

7 MORUS, Richard, Lewinsohn. *Světové dějiny sexuality*. 3. vydání. Praha : Ikar, 2007, str. 95.

kola. Po přijetí Josefinského hrdelního řádu roku 1787 došlo k dalšímu zpřísnění trestů. Za sexuální trestné činy byl pachatel potrestán vpletením do kola a usmrcen stětím. Ještě těžší trest v podobě stětí a upálení byl ukládán v případě znásilnění jeptišky nebo odvedení a znásilnění křesťanky židem.⁸

V 19. století řada uznávaných myslitelů navázala na Haleovu myšlenku. Tvrdili, že jediný muž nedokáže ženu sám znásilnit, protože tělo ženy je konstruované tak, aby se takovému útoku ubránila. Případné známky násilí pokládali jednak za známky malého (předstíraného) odporu nebo za projev pohlavní nemoci, tedy důkaz o promiskuitě ženy. Žena vznášející obvinění ze znásilnění tedy neměla téměř žádnou šanci dosáhnout potrestání pachatele. V učebnicích lékařství se objevovaly i názory, že je nemožné znásilnit dívku, která ještě nedosáhla puberty a že znásilnění ženy dospělé nelze prokázat ani sebelepším lékařským vyšetřením. Takovéto názory byly silně uznávány až do 20. let 20. století.⁹

Po vzniku Československa byla recipována právní úprava platná dříve na území Rakouska- Uherska. Tato jistě zastaralá úprava byla vzhledem k nestabilitě společenského prostředí, která trvala od roku 1929, účinná až do nahrazení zákonem číslo 86/ 1950 Sb. (zákon o přečinech). Úprava sexuálních trestných činů byla však velmi podobná předchozí právní úpravě.

Výraznou změnu přinesl až zákon číslo 40/ 1961 Sb., trestní zákon, který byl účinný (přes všechny společenské změny) až do 31. 12. 2009. Pojetí sexuálních trestných činů však bylo stále velmi zastaralé (především znásilnění), přestože byly zavedeny nové skutkové podstaty (např. obchodování s lidmi). Od 1. 1. 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník č. 40/ 2009 Sb., který konečně (alespoň částečně) sjednocuje úpravu sexuálních trestných činů s požadavkem společnosti 21. století.

3. 3. Klíčové pojmy

Dříve než se budu zabývat samotnou analýzou trestného činu znásilnění, je nutné vymezit si základní pojmy, které jsou důležité pro správnou kvalifikaci. Mezi laickou veřejností se běžně zaměňují pojmy pohlavní styk a soulož, jejichž odlišení je zásadní. Trestní zákoník navíc v §185 používá pojem „*jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží*“, jehož vymezení není zcela jasné ani v rámci odborné veřejnosti.

Souloží se obecně rozumí spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Podle soudní praxe

8 KOVÁŘ, Petr a kol. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008, str. 10-20.

9 JANIŠ, Kamil. *Z dějin sexu a erotiky*. Hradec Králové; Trutnov: Lupus, 2004, 196n.

se za dokonanou soulož považuje i jen částečné spojení pohlavních orgánů, přičemž se nevyžaduje ani protržení panenské blány. Nezáleží, zda při souloži dojde k uspokojení pachatele či nikoli.¹⁰

Pohlavní styk je širší pojem, který bývá vymezován jako jakékoli uspokojování pohlavního pudu na těle jiné osoby. Spadá sem soulož, pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, ale i jiné méně závažné aktivity, jako jsou osahávání na prsou a pohlavních orgánech.¹¹

Nejproblémovější je definovat **pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží**. Předchozí trestní zákon používal obsahově podobný pojem „*jiný obdobný pohlavní styk*“ (obdobný jako soulož), za něž se považoval pohlavní styk, který se podobal závažností a způsobem provedení souloži. Podle některých odborníků se za takovýto pohlavní styk považuje především činnost, při které dochází ke kontaktu pohlavních orgánů (mimo spojení pohlavních orgánů muže a ženy) a dále případy, kdy jsou využívány ostatní tělní otvory, tedy především pohlavní styk anální (coitus analis) a orální (felace nebo cunnilingus). Naopak za pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží se nepovažuje zasouvání mužského přirození mezi prsa ženy (coitus inter femora), ale ani digitální penetrace (opakované pronikání prstů do pochvy).¹²

Podle mého názoru by ale minimálně digitální penetrace měla být podřazována pod tento pojem a posuzována tedy jako kvalifikovaná skutková podstata trestného činu znásilnění. Grívna považuje za způsob srovnatelný se souloží situace, kdy dochází ke kontaktu pohlavního orgánu pachatele s tělním otvorem oběti (řitním či ústním). Hlavní pozornost tedy zaměřuje na pohlavní orgán pachatele. Pokud naopak pozornost zaměříme na pohlavní orgán oběti, můžeme za pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží považovat i další jednání pachatele. Především tedy vniknutí prstů, jiných částí těla a cizích předmětů do pochvy či řitního otvoru. Analogicky k argumentům Grívny se jedná o podobný způsob provedení jako soulož. Pokud použijeme i druhé pomocné kritérium minulého zákona, tedy závažnost, je při těchto jednáních podle mého také naplněno. Opakované pronikání cizího předmětu nebo prstů do pochvy může způsobit stejné trauma pro oběť jako soulož nebo vynucený orální sex. Navíc si myslím, že by nemělo být posuzováno osahávání podle stejné

10 Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR z 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/ 83

11 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 542n.

12 GRÍVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny*. Praha: Leges, 2009, str. 87- 88.

ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon komentář- II.díl*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, strana 1410-1418.

skutkové podstaty jako výše popsaná jednání, ale to je spíše otázka systematického uspořádání třetí hlavy druhé části, které se budu věnovat dále v textu.

3. 4. Objekt a předmět

Znásilnění je prvním trestným činem třetí hlavy zvláštní části trestního zákoníku. Z názvu této hlavy je patrné, že objektem je důstojnost lidí v sexuální oblasti. Dalším objektem u znásilnění je svoboda lidí rozhodovat o svém intimním životě. Jedná se tedy o velmi významné oblasti lidského života, jejichž důležitost je nově reflektována i zařazením na začátek (třetí hlava) zvláštní části trestního zákoníku. Předcházející trestní zákon tyto činy řadil až do druhého oddílu osmé hlavy zvláštní části.

Předmětem může být každý člověk (tedy i muž), přičemž nezáleží na způsobu života (i prostitutky), pohlavní dotčenosti, vztahu k pachateli, vzdělání, národnosti, věku atd. Předmětem může být i osoba, se kterou už pachatel dříve měl pohlavní styk, stejně jako vlastní manželka (manžel).¹³ Stejně tak se může obětí znásilnění stát osoba nízkého věku. Jestliže nízký věk má za následek, že oběť není schopna pochopit pachatelovo jednání, význam odporu nebo odpor takovému jednání klást, je to důvod pro použití alinei 2 základní skutkové podstaty (nízký věk je považován za stav bezbrannosti) a není tudíž vyžadováno použití násilí pachatelem. Jestliže je poškozená osoba dítětem, ale je natolik fyzicky a duševně vyspělá, že je schopna pochopit jednání pachatele a svůj případný nesouhlas vyjádřit, nejedná se o stav bezbrannosti a je vyžadováno alespoň jedno jednání z alinei 1. Skutečnost, že je obětí dítě, má za následek, že se použije kvalifikovaná skutková podstata v odstavci 2 písmeno b)¹⁴, pokud je znásilněno dítě mladší než 15 let, užije se odstavec 3 písm. a). Kvalifikovanou skutkovou podstatu odrážející speciální předmět najdeme ještě v odstavci 3 písmenu b): *spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda.*

3. 5. Objektivní stránka

Pachatel může naplnit objektivní stránku dvěma způsoby. 1. násilím, pohrůzkou násilí či jiné těžké újmy donutí jiného k pohlavnímu styku 2. k takovému činu využije bezbrannosti jiného.

13 Příloha číslo 2)- kazuistika

14 §126 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů- dítětem se rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákon nestanoví jinak

Použití násilí znamená, že pachatel použije fyzickou sílu za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu znásilňované osoby a dosažení pohlavního styku.¹⁵ Na rozdíl od předchozí právní úpravy se nevyžaduje pohrůžka *bezprostředního* násilí, ale postačí hrozba násilí do budoucna. Jinou těžkou újmou se rozumí majetková újma, zásah do dobré pověsti, hrozba trestním stíháním (i v případě, že se trestného činu dopustil) atd.

Odpor musí být vážně míněný, ale nemusí trvat po celou dobu pachatelova jednání. O odpor jde i tehdy, kdy se osoba přestane bránit kvůli vyčerpanosti, strachu o svoje zdraví nebo protože nevidí jiné východisko. Odpor by měl být dostatečně intenzivní, aby bylo jasné, že oběť s pohlavním stykem nesouhlasí. Jestliže se pachatel vzhledem k menší intenzitě odporu ženy, se kterou má v úmyslu souložit, domníval, že jde o odpor jen předstíraný, a že žena ve skutečnosti s pohlavním stykem souhlasí, šlo by o skutkový omyl negativní, spočívající v tom, že obviněný nevěděl o okolnostech naplňujících znaky trestného činu znásilnění, a byla by tím vyloučena odpovědnost za tento úmyslný trestný čin. Odpovědnost však není vyloučena, jestliže napadená osoba vyvíjí méně intenzivní odpor vzhledem k opožděnému vývoji své osobnosti a pachateli je tento stav znám.¹⁶

Problémovým se může stát pojem „stav bezbrannosti“, k němuž se vyjadřuje četná judikatura. Jde o stav, ve kterém oběť nemůže vyjádřit svou vůli nebo vyvíjet odpor. Půjde zejména o svázání, stav vyvolaný opilostí, drogami atd. Jedná se o stav bezbrannosti i tehdy, když se poškozená osoba ocitne v takovém stavu po dobrovolném požití velkého množství alkoholických nápojů a v důsledku toho nemůže klást odpor. Soudy v těchto případech nepokládají za rozhodné, zda poškozenou přivedl do stavu opilosti podáváním alkoholických nápojů sám pachatel, v úmyslu zneužít pak tohoto jejího stavu k vykonání pohlavního styku, či zda se poškozená do stavu opilosti přivedla bez pachatelova přičinění a ten teprve potom pojal úmysl vykonat pohlavní styk za využití její bezbrannosti.¹⁷ Jestliže pachatel uvedl poškozenou osobu do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným podobným způsobem, posuzuje se toto jednání jako násilí. (§117 TZ).

Stav bezbrannosti může být způsobený i duševní poruchou, v důsledku které osoba nechápe smysl pachatelova jednání a není schopná posoudit potřebnost odporu proti vynucovanému pohlavnímu styku. O zneužití bezbrannosti se jedná, když pachatel o tomto stavu ví a záměrně ho využije. Pokud by pachatel o duševní poruše nevěděl, jednalo by se o

15 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982 č. Tpjf 158/1980

16 Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 1. 1978, sp. zn. 2 Tz 26/ 77

17 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/1980

skutkový omyl negativní a nebyla by dána jeho trestní odpovědnost.¹⁸

Hluboký spánek lze považovat za stav bezbrannosti jen tehdy, jestliže činnost smyslů je natolik omezena, že žena ani nevnímá, že je na ni vykonáván pohlavní styk.¹⁹ V případě, že se žena před dokonáním probudí a dalšímu jednání ze strany pachatele se jí podaří zabránit, bude se jednat o pokus trestného činu znásilnění.

3. 6. Subjekt

3. 6. 1. Profil sexuálních agresorů

Zaměřit se na osobnost pachatele je důležité hned z několika důvodů. Vytvořením seznamu rizikových faktorů lze v některých případech agresí předejít včasným lékařským zákrokem (tlumivé léky, kastrace...) a řádným psychologickým profilem již konkrétního pachatele se prokáže, jakou měrou bylo jeho jednání ovlivněno případnou poruchou, zda mohl své jednání ovládat atd. Jestliže pachatel byl v době spáchání trestného činu ovlivněn duševní poruchou natolik, že nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo ho ovládat, není trestně odpovědný.²⁰

Statistiky vypovídají, že pachatelé agresivních sexuálních trestných činů jsou převážně mladšího věku (většina do 30 let) a svého prvního sexuálně deliktního jednání se dopouští do 20. roku věku. Je obecně známo, že k řadě (nejen) sexuálních útoků dochází pod vlivem alkoholu a jiných omamných látek. Tyto látky snižují schopnost logického uvažování a nepříznivě působí na vůli člověka. Někdy také fungují jako určité spouštěče duševní nemoci, či odstraňovače posledních vnitřních zábran.

Život těchto osob je doprovázen často i delikty nesexuální povahy a problémy v profesním i partnerském životě. Tito jedinci nejsou schopni citové angažovanosti a nedokáží si udržet partnerský vztah. Určité společné znaky vykazuje i dětství pachatelů, kdy často pochází z neúplných či nefunkčních rodin, popřípadě jejich výchova probíhala v ústavních zařízeních.

Pokud je u sexuálních agresorů diagnostikována duševní porucha, jedná se nejčastěji o poruchu osobnosti- psychopatie, a to především s rysy nezdrženlivosti, explozivity a agresivity. Převážnou většinu trestných činů znásilnění či pohlavního zneužívání však spáchají osoby bez sexuální deviace.

Psychologický profil ukazuje na egocentričnost, neschopnost socializace, nízkou míru

18 Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/ 83

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 To 100/ 04

19 Rozhodnutí Zm II 187/25 ze dne 25. 6. 1925 (Rt 2036/ 1925)

20 §26 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

empatie, často absenci sebekontroly a depresivitu. Pro tyto osoby je poté sexuální agrese jistou formou kompenzace. Cítí se totiž závislí a méněcenní.

Důležité je zmínit, že ne všech sexuálně deviantních chování se dopouští sexuální devianti a naopak, ne každá deviantní osoba se projeví deviantně. Z hlediska forenzní psychologie je důležité rozlišovat sexuální delikventy na ty, kteří trpí deviací a na ty, kteří se těchto jednání dopouští pod vlivem jiných okolností.²¹

3. 6. 2. Pachatel z hlediska práva

U znásilnění se nevyžadují žádné specifické vlastnosti pachatele. Použije se tedy obecná definice. Pachatelem trestného činu je osoba, která svým jednáním naplní znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.²² K zákonné definici je vhodné přidat ještě protiprávnost a obecné znaky osoby pachatele. Musí se jednat o fyzickou osobu, starší 15 let, přičetnou. Jestliže se jedná o mladistvého, nastupuje navíc požadavek rozumové a mravní vyspělosti.

Oproti právní úpravě účinné do 30. 4. 2001 může být nyní pachatelem muž i žena. Podle této staré právní úpravy se mohla žena dopustit znásilnění pouze formou spolupachatelství. Pokud sama donutila muže k souloži, bylo toto jednání posuzováno jako vydírání.²³ Současná právní úprava správně připouští, aby se pachatelem stal i manžel oběti (jak již bylo uvedeno výše, do 20. st. byla světově rozšířená myšlenka, že manžel se nemůže stát pachatelem znásilnění, jehož obětí je jeho manželka²⁴).

U znásilnění je zajímavá problematika spolupachatelství. Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.²⁵ V případě znásilnění půjde zejména o případy, kdy jedna osoba bude používat násilí a druhá vykonávat pohlavní styk, přičemž si úlohy následně vymění. Ke kvalifikaci společného jednání jako znásilnění ve spolupachatelství však stačí, jestliže jedna osoba vykoná násilí a druhá pohlavní styk. Trestný čin znásilnění se totiž skládá ze dvou jednání (násilí a vykonání pohlavního styku), přičemž ke spolupachatelství na tomto trestném činu postačuje, aby se spolupachatel podílel alespoň na jednom uvedeném jednání.²⁶

21 WEISS, Petr. Sexuální agrese- oběti a pachatelé. *Kriminalistika*, 2001, ročník 34, číslo 1, strana 11- 17.

22 §22 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

23 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 231- 234.

24 KOVÁŘ, Petr a kol. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008, str. 10- 20.

25 §23 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

26 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 1980

3. 7. Subjektivní stránka

Po subjektivní stránce je u základní skutkové podstaty znásilnění vyžadován úmysl, přičemž nestačí, že pachatel chce vykonat pohlavní styk s obětí proti její vůli. Úmysl pachatele musí zahrnovat použití násilí, pohrůžku násilí či jiné těžké újmy.²⁷ U kvalifikovaných skutkových podstat obecně postačí zavinění z nedbalosti (pokud zákon nevyžaduje úmysl).

3. 7. 1. Zavinění k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby

Jestliže se pachatel dopustí znásilnění (pokusu znásilnění) na osobě mladší 18 let, bude se jeho jednání posuzovat podle kvalifikované skutkové podstaty, a to i v případech, kdy nevěděl, že oběť je mladší 18 let. Postačí zde, že pachatel se zřetelem ke všem okolnostem její věk znát mohl a měl.²⁸

Způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti musí být zapříčiněno násilným jednáním pachatele, které směřuje k docílení pohlavního styku. Následek musí být *způsoben činem uvedeným v odstavci 1* (použitím násilí, pohrůžkou násilí či jiné těžké újmy, popřípadě využitím bezbrannosti). Nesmí se jednat například o mstu nebo projev zlosti za to, že se pachateli nepodařilo dosáhnout zamýšleného cíle nebo tzv. krycí vraždu.²⁹

Velmi často zmiňovaný judikát³⁰ činí pachatele trestně odpovědným za těžkou újmu na zdraví (§185 odst. 3 písm. c) či smrt (§185 odst. 4) i v případech, kdy tyto následky nastanou až po dokonání znásilnění. Jestliže oběť v důsledku utrpěného emočního šoku ztratí orientaci a zraní se nebo následkem znásilnění se u oběti rozvine duševní porucha, je pachatelovo jednání kvalifikováno i podle §185 odst. 3 písm. c). Podle §185 odst. 4 jsou posuzovány i případy, kdy oběť vysokého věku po jednání pachatele, které směřovalo ke znásilnění, zemře v důsledku zvýšené fyzické a psychické námahy.³¹

3. 8. K případnému souběhu trestných činů

Jednáním pachatele znásilnění budou často naplňovány i skutkové podstaty jiných trestných činů. Proto je nutné vymezit si vztah s následujícími trestnými činy: omezování osobní svobody, vydírání, poškození cizích práv, pohlavní zneužití, sexuální nátlak a soulož mezi příbuznými. Vztah těchto trestných činů je důležitý i z hlediska tzv. kvalifikovaného

27 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 38/ 59

28 Uznesenie Najvyššieho súdu SSR ze dne 14. 11. 1979, sp. zn. 2 T 49/ 79

29 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 1980

30 Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 1. 1983, sp. zn. 6 To 39/ 82

31 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11. 1. 1984, sp. zn. 11 To 109/ 83

pokusu, kdy pachatel sice dobrovolně upustí od dokonání znásilnění, ale svým jednáním již naplnil znaky jiného trestného činu.

Trestný čin pohlavního zneužití chrání řádný duševní a fyzický vývoj dětí mladších 15 let. Pokud se obětí znásilnění stane osoba mladší než 15 let, nebude se jednání pachatele posuzovat jako souběh těchto trestných činů, ale bude použita pouze kvalifikovaná skutková podstata znásilnění. Nízký věk může být považován dokonce za stav bezbrannosti, což znamená, že děti opravdu nízkého věku, se nemohou stát obětí pohlavního zneužívání (spáchaného formou pohlavního styku), ale pouze znásilnění.

Skutková podstata sexuálního nátlaku chrání stejný objekt jako znásilnění (svobodu rozhodování v sexuální oblasti), je subsidiární vůči znásilnění, jednočinný souběh je tedy vyloučen i zde.

Jednočinný souběh trestného činu znásilnění (pokusu či přípravy) s trestným činem omezování osobní svobody není možný. Trestný čin omezování osobní svobody je v něm obsažený, proto půjde jen o trestný čin znásilnění.³² Pokud však pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího ke znásilnění a přitom již svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu omezování osobní svobody, nic nebrání tomu, aby jeho počínání bylo kvalifikováno jako trestný čin omezování osobní svobody spáchaný v úmyslu usnadnit jiný trestný čin (§171 odst. 2).³³ Omezování osobní svobody může být posouzeno jako příprava znásilnění, jestliže pachatel dal slovně nebo jinak dostatečně najevo, že má v úmyslu vykonat pohlavní styk i proti vůli oběti.³⁴

Trestný čin vydírání také nemůže být v jednočinném souběhu s TČ znásilnění. U obou je objektem právo svobodně se rozhodovat, přičemž u znásilnění je vymezeno úzeří - svobodně rozhodovat o svém sexuálním životě. Jedná se tedy o vztah speciality, který vylučuje jednočinný souběh. Zajímavé je, že v minulosti, kdy se obětí znásilnění mohla stát jen žena a jen formou soulože, byla ostatní jednání často kvalifikována právě jako vydírání. Tato dlouhodobá praxe vůbec nezohledňovala sexuální motivaci pachatelů a řadila je po bok klasických vyděračů. Jestliže pachatel již použil násilí, pohrůzku násilí nebo jiné těžké újmy, ale od dokonání znásilnění dobrovolně upustil, zaniká jeho trestnost za tento trestný čin, ale jeho jednání je možné kvalifikovat jako vydírání- kvalifikovaný pokus.³⁵

Souběh trestných činů znásilnění a soulože mezi příbuznými je podle soudní praxe

32 Rozhodnutí Zm II 187/25 ze dne 25. 6. 1925 (Rt 2036/ 1925)

33 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 1967, sp. zn. Tzv 18/ 67

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Přehled judikatury. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti II*. Praha: ASPI, 2009, str. 190- 191.

34 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/ 63

35 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 1980

možný. Je tomu tak, protože tyto dva trestné činy chrání různé objekty. Zatímco znásilnění chrání právo lidí svobodně se rozhodovat o svém intimním životě, trestný čin soulože mezi příbuznými chrání morální pravidla a řádný genetický vývoj lidstva. Pokud se tedy oběti pachatele trestného činu znásilnění stane příbuzný v pokolení přímém nebo sourozenec a jednání je provedeno formou soulože, mělo by toto být posuzováno jako jednočinný souběh uvedených trestných činů. Trestně odpovědný za trestný čin soulože mezi příbuznými bude samozřejmě pouze pachatel znásilnění, nikoli jeho oběť.³⁶

Jestliže se pachatel dopouští jednání kvalifikovaného jako pohlavní zneužívání jinou formou než souloží a během tohoto jednání se rozhodne, že oběť přinutí k souloži s jiným (a nesleduje přitom své pohlavní uspokojení), naplňuje tímto znaky pohlavního zneužívání ve vícečinném souběhu se znásilněním. Jednání, kterým pachatel naplňuje skutkovou podstatu trestného činu znásilnění, nemá zároveň znaky trestného činu pohlavního zneužití, ale pouze účastenství na tomto trestném činu formou pomoci, takže toto jednání a jednání, kterého se dopustil předtím, nejsou zčásti totožná a nemohou proto tvořit jeden skutek.³⁷

Jednočinný souběh je vyloučen i s trestným činem poškození cizích práv. Za stav bezbrannosti je považován i hluboký spánek. Jestliže se pachatel pokusí zneužít spánek ženy k souloži, dopustí se trestného činu znásilnění. Ale jakmile pachatel počítá s tím, že se žena vzbudí, a zamýšlí využít jejího omylu spočívajícího v tom, že ho bude považovat za svého manžela, nejde o znásilnění, ale o poškození cizích práv. Jestliže žena včas omyl zpozoruje a k pohlavnímu styku nedojde, jedná se o pokus trestného činu poškození cizích práv.³⁸

3. 9. De lege ferenda

Jak již bylo řečeno výše, právní úprava znásilnění se v posledních 20 letech posunula výrazně směrem dopředu. Těžko by v 21. st. obstálo, že se znásilnění může dopustit jen muž souloží s ženou, jestliže zde máme za rok 2007 téměř 10% obětí mužského pohlaví, přičemž zde můžeme očekávat ještě vyšší latentnost.³⁹ Také subsumování jiných jednání než soulože pod skutkovou podstatu znásilnění je rozhodně přínosné. Stejně jako odpadnutí požadavku bezprostřednosti násilí a zařazení pohrůžky jinou těžkou újmou.

Přesto spatřuji ve vymezení trestného činu znásilnění jisté nedokonalosti. Především

36 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1987, sp. zn. 4 To 14/ 87

37 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 1991, sp. zn. 5 To 26/ 91

38 Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 14. 9. 1978, sp. zn. 4 Tz 62/ 78

39 AULICKÝ, Petr. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti* [online].[citováno dne 11. 1. 2012]. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Aulicky_Petr_1195_.pdf>.

se jedná o použití pojmu pohlavní styk v prvním odstavci. Pojem pohlavní styk zahrnuje i jednání, která mohou být podle mého názoru, méně závažná než některá jednání naplňující objektivní stránku sexuálního nátlaku (který je ke znásilnění ve vztahu subsidiarity). Za znásilnění bude trestně odpovědný pachatel, který osahává oběť přes šaty, za sexuální nátlak pachatel, který donutí jiného, aby před ním masturboval. Pojem „*pohlavní styk*“ se mi zdá až příliš široký. Zde bych se vrátil částečně k předchozí právní úpravě a použil bych pro vymezení základní skutkové podstaty pojmy: „*soulož a jiný obdobný pohlavní styk*“ (popřípadě pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží). Jiná méně závažná jednání bych zařadil pod trestný čin sexuálního nátlaku. Tento návrh se může zdát zbytečným, vždyť §185 TZ umožňuje uložit trest odnětí svobody od 6 měsíců do 18 let a tak dostatečně diferencovat nebezpečnost činu pro společnost. Vycházím však z přesvědčení, že pachatel se bude moci lépe resocializovat, jestliže nebude nositelem nálepky „*znásilňovač*“ a trest, včetně kvalifikace, bude lépe odpovídat spáchanému jednání. Připomíná mi to situaci, která by nastala zařazením části skutkové podstaty zabití (§141 TZ) do skutkové podstaty vraždy.⁴⁰ Pachatel by byl trestně odpovědný za méně společensky nebezpečné jednání, byl by mu uložen nižší trest, ale odnesl by si nálepku vraha.

40 §140 TZ by pak mohl vypadat následovně: 1) Kdo jiného usmrtí v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. 2) Kdo jiného úmyslně usmrtí....na deset až osmnáct let. 3) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem....na dvanáct až dvacet let.

4. Sexuální nátlak⁴¹

- 1) *Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.*
- 2) *Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*
- 3) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a) *na dítěti, nebo*
 - b) *nejméně se dvěma osobami.*
- 4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*
 - a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,*
 - b) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo*
 - c) *spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.*
- 5) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,*
 - a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo*
 - b) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.*
- 6) *Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.*
- 7) *Příprava je trestná.*

41 §186 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

4. 1. Obecný výklad

Trestný čin sexuálního nátlaku je novinkou (alespoň dle názvu) nového trestního zákoníku. Částečně však v sobě obsahuje i úpravu předchozího trestního zákona.⁴² Jedná se o reakci na určitou mezeru v trestním zákonu, kdy některá jednání nebyla postižitelná trestní sankcí. Je nesporným přínosem, že zákonodárce přistoupil k trestání i dalších forem sexuálně motivovaného jednání, ke kterým v běžném životě dochází častěji, než si možná připouštíme. Podle orientačního výzkumu z let 2008/09 se s nějakým druhem sexuálního obtěžování setkali 3% studentů vysokých škol. V té době studovalo na VŠ okolo 370 000 studentů, což znamená, že až 11 000 z nich se setkalo s nevhodným sexuálně zabarveným jednáním vyučujících. Samozřejmě všechna tato jednání by nemohla být kvalifikována jako sexuální nátlak, ale je patrné, že v rámci vysokého školství dochází ke zneužívání postavení vyučujících ne zrovna ojedinele.⁴³ Za rok 2011 bylo zjištěno jen 27 případů sexuálního nátlaku, přičemž do fáze vyšetřování dospělo 16 z nich.⁴⁴

4. 2. Objekt

Objektem trestného činu sexuálního nátlaku je lidská důstojnost a svoboda rozhodování v intimní oblasti. Předmětem je jakákoli osoba- muž i žena. Oproti předchozímu trestnímu zákonu se ochrana neposkytuje pouze osobám mladším osmnácti let, ale všem bez rozdílu věku. Pokud se ale pachatel dopustí jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu sexuálního nátlaku na dítěti, bude to důvodem pro uložení vyšší sankce.

4. 3. Objektivní stránka

§186 TZ je složen ze dvou základních skutkových podstat, které se liší především v jednání pachatele, ale také částečně ve vynucovaném chování oběti.

První základní skutková podstata se skládá ze dvou jednání 1) použití násilí, pohrůžky násilí, pohrůžky jiné těžké újmy nebo zneužití bezbrannosti a 2) donucení k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování.

Pokud se jedná o pojmy násilí, pohrůžka násilí, pohrůžka jiné těžké újmy a zneužití bezbrannosti odkazují na výklad o trestném činu znásilnění.

42 §243 zákona č. 140/ 1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 296/ 2008 Sb.- Kdo zneužívá závislosti osoby mladší osmnácti let nebo osoby svěřené jeho dozoru, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívá její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije...

43 SMETÁČKOVÁ, Irena a kol. *Sexuální obtěžování na vysokých školách: proč vzniká, jak se projevuje, co lze proti němu dělat*. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2009, str. 17- 21.

44 Příloha číslo 1)

Pohlavním sebeukájením se rozumí masturbace prováděná rukou, erotickou pomůckou nebo za použití jiného předmětu. Nemusí se jednat pouze o dotyky pohlavních orgánů. Za sebeukájení lze totiž považovat i dotyky jiných erotogenních zón (především prsa, hýždě, vnitřní strana stehen). Není významné, zda je u tohoto jednání osoba svlečená či oblečená.

Obnažováním se rozumí odhalování částí těla za účelem sexuálního vydráždění pachatele. Není nutné, aby došlo k celkovému obnažení. Postačí odhalování například jenom genitálu či prsou.

Vcelku problematickým je pojem „*jiné srovnatelné chování*“. F. Štěrba jej chápe jako: „*chování, které může být pro oběť podobně ponižující jako pohlavní sebeukájení či obnažování.*“ Jedná se tedy například o donucení k sexuálně laděným pohybům nebo hlasovým projevům, které směřují k pachatelovu sexuálnímu vzrušení.⁴⁵

Druhá základní skutková podstata spočívá v tom, že pachatel donutí jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování tím, že zneužije závislosti jiného nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

Jak již bylo vysvětleno výše, pohlavním stykem se rozumí jakékoli uspokojování pohlavního pudu na těle jiné osoby (i osoby stejného pohlaví). Na tomto místě je patrná subsidiarita k trestnému činu znásilnění. Je totiž postihováno donucení k pohlavnímu styku méně závažným jednáním.

Zneužitím závislosti se rozumí situace, kdy je osoba na pachatele nějakým způsobem vázána a tím je oslabena její svoboda rozhodování, přičemž pachatel tohoto stavu využívá k dosažení svého záměru.

Zneužitím svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu se rozumí situace, kdy je pachatel v určitém společenském, profesním nebo jiném postavení, které mu dává „moc“ a tu se snaží využít k dosažení svých cílů.

Zneužití závislosti nebo postavení k dosažení pohlavního styku může být kvalifikováno také jako trestný čin znásilnění, jestliže toto jednání bude možné posoudit jako pohrůžku jiné těžké újmy (vyučující na vysoké škole si vynutí pohlavní styk pod pohrůžkou, že zařídí nedostudování). Jednočinný souběh je ale vyloučen, takže takové jednání by bylo jen trestným činem znásilnění.⁴⁶

45 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 546- 549.

46 GRIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny*. Praha: Leges, 2009, str. 88- 91.

4. 4. Subjekt a subjektivní stránka

Pachatelem může být kdokoli, muž i žena. Podle odstavce dva se pachatelem může stát jen ten, na kom je závislá nějaká osoba a to jen vůči této osobě, popřípadě ten, kdo je v postavení, kterého může zneužít k dosažení svého cíle. Jedná se o úmyslný trestný čin, přičemž úmysl se podle odstavce dva musí vztahovat i na zneužití závislosti nebo svého postavení.⁴⁷

4. 5. K případnému souběhu trestných činů

Blízký vztah má trestný čin sexuálního nátlaku k trestnému činu *znásilnění*. Jedná se o vztah subsidiarity, což má za následek vyloučení možnosti jednočinného souběhu. Jak bylo naznačeno výše, může nastat situace, kdy nebude jednoznačné, zda kvalifikovat jednání jako sexuální nátlak nebo znásilnění.

Objektem trestného činu sexuálního nátlaku je svoboda rozhodování v sexuální oblasti. Jednočinný souběh s trestným činem *vydírání*, jehož objektem je svoboda rozhodování obecně, není tedy možný- sexuální nátlak je ve vztahu k němu trestným činem speciálním.

Jednočinný souběh je vyloučen, i pokud jde o trestný čin *pohlavního zneužití*. Jestliže se pachatel dopustí jednání uvedeného ve skutkových podstatách trestného činu sexuálního nátlaku vůči dítěti, bude to důvodem pro použití vyšší trestní sazby.

Jednočinný souběh naopak není vyloučen s trestným činem *kuplířství*, jelikož skutková podstata tohoto trestného činu neobsahuje použití násilí, pohrůžku násilí nebo jiné těžké újmy jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Stejně tak bude možné jednání posoudit jako jednočinný souběh těchto trestných činů pokud pachatel naplní skutkové podstaty zneužitím svého postavení nebo závislosti jiného.

Pokud pachatel zneužije závislosti jiného nebo svého postavení k provedení soulože s osobou v pokolení přímém nebo sourozencem, bude toto jednání kvalifikováno také jako soulož mezi příbuznými. Zde se ale musí postupovat při kvalifikaci obzvláště opatrně. Toto jednání by totiž mohlo být posouzeno také jako znásilnění zneužitím bezbrannosti.

47 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 1 Tz 281/ 56

5. Pohlavní zneužití⁴⁸

- 1) *Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.*
- 2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*
- 3) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*
- 4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*
- 5) *Příprava je trestná.*

5. 1. Transkulturální vymezení pohlavního zneužívání

Legální definice pohlavního zneužívání je vymezena několika znaky, přičemž v jednotlivých státech se liší především požadavek na jednání pachatele. Zákony jednotlivých států dále stanovují odlišně minimální věk souhlasu s pohlavním stykem, čímž je poskytnuta rozdílná míra ochrany.⁴⁹

V jednotlivých státech USA se věková hranice pohybuje od 11- 18 let, navíc je v rámci USA i rozdílně vymezeno chování, kterým se naplňuje skutková podstata tohoto trestného činu. V některých státech se trestá i vulgární komunikace, umožnění pohledu na nahého rodiče nebo vystavení pornografickému materiálu. Pro představu. V Kalifornii byl stíhán muž, který si nechal vyvolat fotky své šestileté dcery, která stála nahá na zahradě u bazénu. Tresty za pohlavní zneužívání jsou přitom v USA velmi vysoké, na Floridě je za tento trestný čin minimální sazba trestu odnětí svobody 30 let. Zajímavým institutem je tzv. výhrada blízkého věku (*close in age exemption*), která je uplatňována jen v některých státech.

V Kanadě se výhrada blízkého věku používá na celém území. Zákon stanoví hranici souhlasu s pohlavním stykem na 16 let, ale tato pevná hranice je korigována výhradou blízkého věku. Děti ve věku 14- 15 let mohou mít pohlavní styk s osobou, která je až o 5 let starší než ony. Děti staré 12- 13 let mohou mít pohlavní styk s osobou starší maximálně o 2 roky.

V některých státech je věk stanoven v závislosti na pohlaví. Například v Indonésii je

48 §187 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

49 Příloha číslo 3)- mapa světa s vyznačeným minimálním věkem souhlasu s pohlavním stykem

věk souhlasu s pohlavním stykem u žen 16 let a u mužů 19 let, v Kuwaitu je věk u mužů 17 let a u žen 15 let, navíc se v této zemi zakazují všechny pohlavní styky mimo manželství.⁵⁰

I v této době můžeme najít extrém, které se v našich poměrech zdají nepochopitelné. V Indii existuje kmen Laptšů, u kterého je běžný pohlavní styk dospělých mužů s děvčaty od šesti let. Je přitom zajímavé, že nedochází k žádnému nepříznivému ovlivnění jejich budoucího vývoje (ani po fyzické stránce). Dalším (pro nás až neuvěřitelným) příkladem je rituál konaný některými tichomořskými národy. V těchto společenstvích je běžné provádění felace spojené s polykáním ejakulátu válečníků mladými chlapci. Tento rituál má předat sílu z bojovníka na nedospělé chlapce. Další kmeny umožňují incestní styk s dítětem jako součást rituálů, jinde zase povolují pohlavní styk dcery s otcem, nikoli však se strýcem.

Za pohlavní zneužívání se ve většině států považuje kromě soulože, análního a orálního pohlavního styku i osahávání a masturbace oběti za účelem uspokojení, popřípadě vzrušení pachatele.⁵¹

5. 2. Diferenciace jednání pachatelů sexuálních trestných činů proti dětem

V 80. letech 20. století proběhl v USA výzkum chování pachatelů sexuálních trestných činů, jejichž oběťmi byly děti mladší 14 let. Výsledky byly zveřejněny v roce 1988 v Archives of Sexual Behavior. Vycházelo se z 568 případů u 229 pachatelů těchto trestných činů spáchaných mezi lety 1975- 1984. Data byla sbírána z lékařských záznamů, psychologických testů, rozhovorů s pachateli, soudních spisů a dalších zdrojů. Hlavním cílem bylo reflektovat chování pachatelů sexuálních trestných činů proti dětem v celostátním měřítku.⁵² Přestože se může zdát, že jeho výsledky nejsou po 20 letech relevantní, podle odborníků se chování pachatelů těchto trestných činů v závislosti na čase (20 let není dlouhá doba) nikterak dramaticky nemění.⁵³

Výsledky přinesly některá zajímavá zjištění. U pachatelů těchto trestných činů byla recidiva na úrovni 35% oproti 20% v případech ostatních trestných činů, přesto mezi odsouzenými převládali tzv. „first offenders“.⁵⁴ Většina recidivistů byla s obětí v příbuzenském vztahu, tzn. měli nepochybně více příležitostí k sexuálním kontaktům, navíc domov jim poskytoval k takovému jednání i potřebné soukromí. Pokud se jedná o pohlaví

50 *Age of consent* [online]. Wikipedia.org, [citováno 23. 2. 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Age_of_consent#.22Age.22>.

51 WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání- pachatelé a oběti*. 1. Vydání. Praha: Grada, 2000, str. 9.

52 ERICKSON, W., D., WALBERK, N., H., SEELY, R., K. Behavior patterns of child molesters. In. WEST, Donald (ed.). *Sex crimes*. Dartmouth, 1994, str. 3- 12.

53 WEISS, Petr. Sexuální agrese- oběti a pachatelé. *Kriminalistika*, 2001, ročník 34, číslo 1, strana 11.

54 Pachatelé, kteří se daného jednání dopustili poprvé

obětí, pachatelé se v drtivé většině případů orientovali na dívky (70%). Výrazně méně pachatelů se zaměřilo na chlapce (26%).⁵⁵ Zbývající 4% zastupují pachatele, kteří si pro své jednání vybírali obě pohlaví. 86% mužů, mezi jejichž oběti patřili chlapci, se přiznalo k homosexualitě nebo bisexualitě. Dalším kritériem byl věk: 22% dívek a 25% chlapců bylo mladších 6 let, v rozmezí 6 - 10 let se čísla obrátila - 27% dívek a 24% chlapců, ve věku 11-13 let se u obou pohlaví objevuje 51%.

Některé typy jednání je těžké kvantifikovat, ale na základě klinického výzkumu se došlo k určitým závěrům. Zatímco snaha pachatele proniknout prsty do vagíny byla celkem běžná, snaha proniknout stejným způsobem do rekta se objevila jen u několika případů. Stejně tak byla výjimečná snaha strkat do tělních otvorů oběti různé předměty. V situacích, kdy došlo ke skutečnému kontaktu s penisem pachatele, spočívalo jednání především v kontaktu s rektem, pootevírání vagíny penisem a strkání penisu mezi stehna. K samotné penetraci došlo málokdy. Pokud došlo k penetraci rekta, byl zaznamenán současně vyšší stupeň násilí, což sebou neslo i fyzická zranění dítěte. Je nutné říci, že pachatelé k ovládnutí dětí používali formu „úplatků“ mnohem častěji než násilí. Jen málo dětských obětí uvedlo, že je pachatel zranil. V souvislosti s uvedeným považují za vhodné zmínit na tomto místě ve společnosti běžně používaný termín „pedofil“. Většina společnosti za něj považuje člověka, který unese dítě, znásilní ho, zabije a pohodí někde v lese. Podle Weisse: „Praví pedofilové v zásadě nejsou nebezpeční pro tělesné zdraví či život dětských objektů. Rizikovitost jejich aktivit spočívá spíše v možnosti narušení psychosexuálního vývoje obětí, eventuálně vývoje jejich interpersonálních a později i partnerských vztahů.“⁵⁶

Pokud docházelo k útokům v rámci domácnosti, byly často opakované se stoupající tendencí. Obvykle začínalo pohlavní zneužívání letnými dotyky například při oblékání a dále se vyvíjelo až po penetraci. Stejný jev v menší míře můžeme sledovat i u pachatelů extrafamiliárních, ale pouze v případech, že jim to prostředí a okolnosti dovolovaly. Zajímavé je, že se pachatelé většinou kompletně nesvlékli. Přestože v některých případech, především v intrafamiliárních se nacházeli nazí například po sprchování. Manželky incestních pachatelů byly různě informovány o tom, co se doma děje, ale ani v jednom případě přímo nespolupracovaly.⁵⁷

55 V české republice je také, zdá se, rozšířenějším jevem pohlavní zneužívání dívek. Nicméně podle průzkumů 10-15% chlapců mladších 18 let se stalo obětí pohlavního zneužívání. Pohlavní zneužívání chlapců se liší tím, že spočívá v krutějším jednání, častěji dochází k penetraci a dochází k němu spíše mimo rodinu.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- příznaky a následky. *Právo a rodina*, 2006, číslo 5, str. 12-16.

56 WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání- pachatelé a oběti*. 1. Vydání. Praha: Grada, 2000, str. 8.

57 ERICKSON, W., D., WALBERK, N., H., SEELY, R., K. Behavior patterns of child molesters. In. WEST,

5. 3. Symptomy pohlavního zneužívání

Pohlavní zneužití dítěte, v užším slova smyslu, tedy když se nejedná o dobrovolný pohlavní styk mezi například čtrnácti a patnáctiletým dítětem, je výrazným zásahem do vývoje dítěte. Nejenže může dojít k fyzické újmě vzhledem k nedostatečné fyzické vyspělosti malých dětí, ale především se jedná o zásah do řádného psychického vývoje dítěte. Tím spíše, když jde o intrafamiliární jednání. Je nutné rozpoznat zneužití dětí a poskytnout jim včasnou a odbornou pomoc. Proto na tomto místě uvedu několik znaků, které jsou charakteristickými symptomy pohlavního zneužívání. Dítě je může dávat najevo emocionálně, fyzicky i svým chováním. V prvních dnech až týdnech se dítě jeví neklidné, vyděšené, tiché a nemluvné. Pokud jde o fyzické projevy, může si dítě stěžovat na bolest rukou, nohou nebo břicha. Běžným projevem je, že dítě trpí poruchou spánku, chce spát v jedné posteli s rodiči, v noci se pomočuje, nemá chuť k jídlu a je náchylnější vůči nemocem. Všechny oběti jsou navíc vystaveny riziku vzniku posttraumatické stresové reakce.⁵⁸

V dlouhodobějším hledisku může pohlavní zneužití způsobit schizofrenii. Lidé, kteří v dětství zažili pohlavní zneužití, mají problémy důvěřovat sexuálním partnerům, mají sklony k promiskuitě a výstřednostem v sexu. Snadno navazují sexuální vztahy, ale emocionálně se nedokážou otevřít. Když už se emocionálně sblíží, nejsou schopni vztah udržet. Na druhé straně je však taková situace z dětství může ovlivnit zcela opačně. Tito lidé se pak úplně vyhýbají sexuálním i emočním vztahům. Popřípadě hledají bezpečí ve vztahu, který není uspokojivý nebo je ani sexuálně nevzrušuje.⁵⁹

Některé osoby, v jejichž osobní anamnéze se v dětství vyskytlo pohlavní zneužívání, mohou mít sklony stát se také pachateli těchto trestných činů. Tento jev bývá v literatuře označován jako cirkulární kauzalita nebo rekapitulace vlastní zkušenosti zneužití.⁶⁰

5. 4. Mezinárodněprávní úprava ochrany dětí před pohlavním zneužíváním

Pohlavní zneužívání dětí je závažným problémem společnosti, a proto je řešeno na mezinárodní úrovni. Uzavírání mezinárodních smluv na ochranu dětí před tímto nežádoucím jednáním není jen otázkou posledních několika let. Potřeba přijmout vhodná opatření vyšla

Donald (ed.). *Sex crimes*. Dartmouth, 1994, str. 3- 12.

58 HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- jak proti němu bojovat. *Právo a rodina*, 2006, číslo 7, str. 12- 15.

59 HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- terapie a prevence. *Právo a rodina*, 2006, číslo 6, str. 12- 15.

60 VANÍČKOVÁ, Eva, PROVAZNÍK, Kamil, HADJ- MOUSSOVÁ, Zuzana. *Sexuální zneužívání dětí- I. díl*. Praha: Karolinum, 1997, str. 27.

najevo již téměř před sto lety - *Ženevská deklarace práv dítěte z roku 1924*. Dalším dokumentem, který doplňoval výše zmíněnou deklaraci, byla *Deklarace práv dítěte přijatá Valným shromážděním OSN v roce 1959*. Práva dětí vyplývající z těchto deklarací byla uznána i ve Všeobecné deklaraci lidských práv, v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a ve statutech a dalších dokumentech mezinárodních organizací, zabývajících se blahem dětí.⁶¹ Povahu pouhé deklarace již neměla *Úmluva o právech dítěte z roku 1989*. Podle této úmluvy je nutné děti chránit před všemi formami sexuálního zneužívání a vykořisťování a zajistit návrat do běžného života těm dětem, které byly obětí pohlavního zneužívání. Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.⁶² Z recentní doby musíme uvést *Světovou deklaraci sexuálních práv z roku 1997*. Deklarace vyzývá k vytváření podmínek, které by v sexuální oblasti uspokojovaly každého jednotlivce při respektování deklarovaných sexuálních práv. Těmi jsou například: Právo na komplexní sexuální výchovu, což je celoživotní proces trvající od narození celý život a ovlivňující všechny společenské instituce. Právo na sexuální svobodu: Sexuální svoboda zabezpečuje jednotlivcům plné vyjádření jejich sexuálních možností. Přitom trvale vylučuje všechny formy sexuálního nátlaku, vykořisťování a zneužití ve všech životních situacích.⁶³

5. 5. Objekt

Objektem trestného činu pohlavního zneužití je zájem na řádném tělesném a mravním vývoji dětí mladších patnácti let. V širších souvislostech můžeme uvažovat i o lidské důstojnosti. Předmětem tohoto trestného činu je dítě mladší patnácti let bez ohledu na jeho pohlaví, přičemž se nebere zřetel ani na jeho případný předchozí sexuální život. Dítětem mladším patnácti let se rozumí dítě do dne předcházejícího jeho patnáctým narozeninám. V den svých patnáctých narozenin již není dítětem mladším patnácti let a není chráněno podle tohoto ustanovení. Nový trestní zákoník byl přijat v podobě, která snížila věkovou hranici trestní odpovědnosti na 14 let, současně s tím byla snížena věková hranice v §187 TZ také na 14 let. Ochrana před pohlavním zneužitím tedy byla poskytována jen osobám mladším tohoto věku, což vyvolalo bouřlivou reakci nejen veřejnosti. Řekl bych, že pod značným tlakem byla nakonec tato „radikální“ změna vzata zpět a hranice trestní odpovědnosti i věková hranice v

61 *Úmluva o právech dítěte* [online]. OSN.cz, [citováno dne 23. 2. 2012]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

62 čl. 1, 34, 39 mezinárodní smlouvy č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte*

63 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, str. 11-12.

§187 TZ se vrátily k věku patnácti let ještě před nabytím účinnosti nového trestního zákoníku. Podle důvodové zprávy bylo příčin několik. Jednak bylo poukazováno na rozpor s Úmluvou o právech dítěte a doporučením Výboru OSN pro práva dítěte, který jednoznačně doporučil všem státům, aby určily minimální věkovou hranici pro trestní odpovědnost alespoň na patnáct let a stejné stanovisko zaujal i Dětský fond OSN (UNICEF).⁶⁴ Proti snížení věkové hranice se ostře staví i někteří autoři. Například A. Brzek snížení věkové hranice povolující sexuální styk odmítá jako nežádoucí. Podle něj dítě mladší 15 let, byť by k sexuálnímu chování dalo souhlas, není vzhledem ke svému věku schopno posoudit možné důsledky svého rozhodnutí pro budoucí život, a proto se k takovému souhlasu absolutně nepřihlíží.⁶⁵

5. 6. Objektivní stránka

Objektivní stránka záleží v tom, že pachatel s dítětem mladším patnácti let vykoná soulož, nebo je jiným způsobem pohlavně zneužije. Vykonání soulože není problémovým pojmem. Soulož se podle ustálené judikatury rozumí splynutí pohlavních orgánů muže a ženy. Větší interpretační problém přináší slovní spojení „*jiným způsobem pohlavně zneužije*“. Nejedná se v novém trestním zákoníku o raritní neurčitý právní pojem a je na judikatuře, aby jej vymezila. Tento pojem můžeme vymezit jako: intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených. Například ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání přirození a podobně, které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Soudy spatřují naplnění objektivní stránky nejen v aktivní činnosti pachatele, ale i při aktivním jednání poškozené osoby (ohmatávání pachatelova údu). Jestliže se pachatel dotýkal pohlavním údem přirození poškozené, nejedná se o pokus trestného činu pohlavního zneužití, ale o dokonání tento trestný čin jiným způsobem než vykonáním soulože. Za jiný způsob se naopak nepovažují jen jednorázové letmé dotyky přes oděv.⁶⁶ Podle §187 TZ nelze postihovat ani jednání záležející v tom, že osoba mladší patnácti let provádí sebeukájení, obnažuje se atp. Pokud by však došlo k donucení k takovému jednání, kvalifikovalo by se jednání pachatele jako trestný čin sexuálního nátlaku podle §186 odst. 1, 3 TZ.

Podle jiného rozhodnutí Nejvyššího soudu není u trestného činu pohlavního zneužití nutné, aby u pachatele došlo k pohlavnímu ukojení. Postačí totiž, jedná-li pachatel v pohlavním vzrušení ve snaze své vzrušení jakýmkoli způsobem uspokojit, aniž je přitom

64 Důvodová zpráva k zákonu č. 306/ 2009 Sb., změna trestního zákoníku

65 BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1997, str. 38.

66 Zobecnující materiál Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 80

rozhodné, zda a do jaké míry takového uspokojení dosáhne.⁶⁷ K jednání, které naplňuje objektivní stránku, se podobně vyjadřuje i rozhodnutí 34/ 1957 Sb. rozh. tr. č.: jestliže se pachatel dotýká osoby mladší patnácti let, aby se pohlavně vydráždil (ukojil nebo jinak uspokojil), jde o „jiné zneužití takové osoby“, i když k takovému vydráždění nakonec nedošlo.⁶⁸

Podle **odstavce dva** spočívá objektivní stránka v tom, že pachatel vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo je jiným způsobem pohlavně zneužije a tohoto jednání se dopustí na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho dozoru, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Tento odstavec vyžaduje také bližší pozornost. Především pro vysvětlení pojmů dozor a závislost. Opět můžeme vycházet z judikatury, která se k těmto pojmům několikrát vyjádřila. Samozřejmě zde nemohu postihnout všechny možné situace, kde se dá uvažovat o stavu závislosti, ale myslím, že postačí rámcový přehled, z něhož se dají abstrahovat určité znaky vztahu závislosti.

Pro skutkový znak zneužití závislosti osoby mladší patnácti let není třeba, aby závislost osoby spočívala na právním poměru určeném zákonem. Stačí faktický poměr závislosti daný například tím, že pachatel vykonával úkony spojené s její výchovou. Podle tohoto rozhodnutí se tedy jedná o poměr závislosti i tehdy, když pachatel žil ve společné domácnosti se svou družkou a jejími dětmi, jejichž není otcem, a že se pak staral o tyto děti s družkou jako o svoje vlastní.⁶⁹

K naplnění skutkové podstaty trestného činu pohlavního zneužití podle §187 odstavec 2 je nutné, aby se jednalo o osobu svěřenou dozoru pachatele a zároveň, aby pachatel jednal v úmyslu zneužít takové závislosti. Samotná skutečnost, že jde o osobu svěřenou dozoru pachatele, neznamená bez dalšího, že došlo ke zneužití závislosti takové osoby. Zneužití závislosti se proto musí vždy zjišťovat, i když je poměr závislosti nepochybně dán.⁷⁰

Za osoby závislé na jiné osobě můžeme konkrétně označit žačky ZDŠ, členky pionýrského oddílu, které rodiče nebo jiné oprávněné osoby svěřili do péče a opatrování vedoucího pionýrského oddílu během školního výletu. Tento vedoucí byl jedinou osobou, která měla právo a zároveň povinnost pečovat o svěřené děti a rozhodovat o všech důležitých záležitostech. Vedoucí se dopustil jednání záležejícím v osahávání prsou a genitálií jedné ze

67 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1964, sp. zn. 5 Tz 8/ 64

68 GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 216.

69 DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Přehled judikatury. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti II*. Praha: ASPI, 2009, str. 225.

Uznesenie Najvyššieho súdu SSR ze dne 25. 4. 1984, sp. zn. 2 To 22/ 84

70 GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 226.

svěřenkyň. Ta jeho jednání sice sama dokázala zabránit, nicméně soud celou situaci komplexně zhodnotil a jednoznačně označil za stav závislosti, který byl zneužit. Při hodnocení mimo jiné zvažoval vztah mezi pachatelem a poškozenou, místo a průběh jednání. Přičemž uvedl, že vzdálenost od místa trvalého bydliště je také významným faktorem, který prohlubuje vztah závislosti.⁷¹

Obecně tedy můžeme vymezit závislost osoby jako situaci, kdy osoba je v určitém směru odkázána na pachatele a tím je omezena svoboda jejího rozhodování. Pachatel pak právě tohoto nedostatku úplné svobody rozhodování využívá k realizaci svých záměrů.⁷²

Osobou, která může využít svého postavení a z něho plynoucí důvěryhodnosti nebo vlivu je například známý politik, mediálně známé osoby, kněz atd.

5. 7. Subjekt

Pachatelem trestného činu pohlavního zneužití může být kdokoli, muž i žena. Jestliže jednání spočívá v souloži, může být pachatelem, vzhledem k vymezení pojmu soulož judikaturou, pouze osoba opačného pohlaví. Pokud poškozený souhlasí, nevylučuje to trestní odpovědnost pachatele. Ustanovení §187 TZ chrání děti mladší 15 let bez ohledu na jejich vůli.⁷³ Nemůžeme nechat bez povšimnutí skutečnost, že velká část pachatelů se s obětí zná a nejsou výjimečné situace, kdy se pohlavní zneužívání odehrává v rámci rodiny.⁷⁴

5.8. Subjektivní stránka

Po subjektivní stránce zákon vyžaduje úmysl. Úmysl se musí vztahovat i na věk dítěte. Pokud by pachatel vzhledem ke všem okolnostem oprávněně usuzoval na to, že poškozená osoba je starší patnácti let, přičemž by tomu tak nebylo, jednalo by se o skutkový omyl negativní a pachatel by byl v důsledku toho beztrestný. Pokud by naopak předpokládal, že se jedná o osobu mladší patnácti let a mýlil by se, jednalo by se u pachatele o pokus tohoto trestného činu.

71 Uznesenie Najvyššieho súdu SSR z 8. 9. 1983, sp. zn. 4 Tz 49/83

72 Jestliže však pachatel osahává pohlavní orgány dítěte mladšího patnácti let, které je k němu ve vztahu závislosti, když toto dítě spí. Nejedná se o zneužití závislosti podle §187 odst. 2. Zobecnující materiál Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 80

73 NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné- II. Zvláštní část*. Praha: ASPI, 2004, str. 59.

74 Podle jednoho ze starších průzkumů se pachatel znal s obětí v 49% případů a ve 14% se pohlavní zneužití odehrálo v rámci rodiny.

BAKER, W., Anthony. Child sexual abuse: a study of prevalence in Great Britain. In. WEST, Donald (ed.). *Sex crimes*. Aldershot: Dartmouth, 1994. str. 21- 31.

5. 9. K případnému souběhu trestných činů

Pro správnou kvalifikaci pachatelova jednání je nutné vymezit si vztah mezi jednotlivými trestnými činy nejen hlavy třetí trestního zákoníku.

Ve vztahu k trestnému činu znásilnění je trestný čin pohlavního zneužití subsidiárním deliktem. Jestliže pachatel použije násilí vůči dítěti mladšímu patnácti let, aby vykonal soulož nebo jinak pohlavně zneužil toto dítě, bude se vždy jednat o znásilnění. O trestný čin znásilnění půjde podle mého názoru i tehdy, jestliže pachatel vykoná pohlavní styk s dítětem tak mladým, že dítě nebude sto posoudit jednání pachatele. V tomto případě by se jednalo o využití bezbrannosti, neboť například roční dítě není schopno posoudit pachatelovo jednání a už vůbec se nemůže účinně bránit.

Pokud jde o vztah k trestnému činu vydírání, jednočinný souběh není možný. Jestliže by pachatel použil násilí, pohrůzku násilí nebo pohrůzku jiné těžké újmy, aby dosáhl soulože nebo jiného jednání naplňujícího skutkovou podstatu §187 TZ, jednalo by se o znásilnění. V dřívější právní úpravě, kdy bylo možné vykonat znásilnění jen formou soulože, byl ale souběh trestného činu vydírání a pohlavního zneužívání možný (pokud se nejednalo o soulož).⁷⁵

Jestliže je trestný čin pohlavní zneužití vykonán formou soulože v rámci příbuzných v pokolení přímém, nebo se sourozencem, musí orgány činné v trestním řízení kvalifikovat toto jednání také jako trestný čin soulože mezi příbuznými.

V některých případech je nutné jednání pachatele trestného činu pohlavního zneužití kvalifikovat také jako trestný čin ohrožování výchovy dítěte. Soudy s tímto měly dříve problémy. Možnost jednočinného souběhu ale jasně vyjádřil v roce 1982 Nejvyšší soud.⁷⁶

Ve vztahu k trestnému činu sexuálního nátlaku je trestný čin pohlavního zneužití deliktem speciálním, jednočinný souběh je tedy vyloučen.

5. 10. De lege ferenda

Osobně bych byl pro snížení věkové hranice na čtrnáct let, jak mělo být podle původního návrhu nového trestního zákoníku. V současné době děti dospívají dříve, mají více informací a skrze internet téměř neomezený přístup k pornografii. Často se setkám s dětmi, především dívkami, které vypadají na zletilé, přičemž jim nebylo ještě ani patnáct let. Tyto děti se setkávají se sexem téměř denně, což v nich probouzí zvědavost a tak začínají se

75 Zobecnující materiál Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/ 80
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 1979, sp. zn. 6 Tz 73/ 78

76 DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Přehled judikatury. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti II*. Praha: ASPI, 2009, str. 243.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 1. 1978, sp. zn. 7 Tz 56/ 77

sexuální aktivitou dříve, než tomu bylo v minulosti. Jistě je tady řada argumentů proti snížení věkové hranice. Nicméně fakt, že jsou děti nyní více informované, dříve dospívají a celkově je společnost na jiné úrovni než třeba před 25 lety podle mého názoru odůvodňuje snížení této hranice. Ideálním z mého pohledu (avšak v českých poměrech pro rigiditu názorů na tuto tematiku zřejmě neuskutečnitelným) se mi jeví řešení, které se uplatňuje například v Kanadě. V této zemi je stanovena hranice souhlasu s pohlavním stykem na 16 let, ale je korigována tzv. výhradou blízkého věku. To znamená, že děti ve věku 14- 15 let mohou mít pohlavní styk s osobou, která je až o 5 let starší než ony. Děti staré 12- 13 let mohou mít pohlavní styk s osobou starší maximálně o 2 roky. Toto řešení se mi koncepčně jeví jako nejlepší. Reaguje totiž na zájem mladých dětí o sex, ale zároveň je chrání před zneužitím ze strany výrazně starších osob, které mají samozřejmě více zkušeností a mohou tyto mladé děti „přemluvit“ či jinak ovlivnit. Pokud by měl být v ČR zaveden tento systém, ponechal bych pevnou hranici na patnácti letech, přičemž bych umožnil dětem starším čtrnácti let vykonávat soulož s osobami, které nejsou starší o více než 4 roky. Tím by se vytvořila určitá přechodná oblast mezi čtrnáctým a patnáctým rokem. Snadno si můžeme představit situace, kdy věkový rozdíl v páru je jen několik měsíců. Mladší dívka poskytne nějaké sexuální potěšení svému příteli k patnáctým narozeninám a toto jednání naplňuje skutkovou podstatu provinění pohlavního zneužití. Jaká je ale společenská nebezpečnost, když se obecně tvrdí, že dívky dospívají dříve než chlapci? I z těchto důvodů bych se uchýlil k výše uvedené právní úpravě.

Porovnání znaků §185 až §187 TZ⁷⁷

		Soulož	Jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží	Pohlavní styk	Sebeukájení, obnažování, jiné srovnatelné chování	Jiné sexuální aktivity
Násilí, pohrůžka násilí, pohrůžka jiné těžké újmy	Dospělý	185/ 2	185/ 2	185/ 1	186/ 1	
	Dítě > 15	185/ 2	185/ 2	185/ 2	186/ 3	
	Dítě < 15	185/ 3	185/ 3	185/ 3	186/ 5	187/ 1
Zneužití bezbrannosti	Dospělý	185/ 2	185/ 2	185/ 1	186/ 1	
	Dítě > 15	185/ 2	185/ 2	185/ 2	186/ 3	
	Dítě < 15	185/ 3	185/ 3	185/ 3	186/ 5; 187/ 1 ?	187/ 1
Zneužití závislosti, postavení	Dospělý	186/ 2	186/ 2	186/ 2	186/ 2	
	Dítě > 15	186/ 3	186/ 3	186/ 3	186/ 3	
	Dítě < 15	187/ 2	187/ 2	187/ 2	186/ 3; 187/ 2 ?	187/ 2
Svěření k doзору	Dospělý	185/ 3b ?	185/ 3b ?	185/ 3b ?	186/ 4b ?	
	Dítě > 15	185/ 3b ?	185/ 3b ?	185/ 3b ?	186/ 4b ?	
	Dítě < 15	187/ 2	187/ 2	187/ 2	187/ 2; 186/ 4b; 187/ 5a	187/ 2
Bez splnění shora uvedených podmínek	Dospělý	-	-	-	-	-
	Dítě > 15	-	-	-	-	-
	Dítě < 15	187/ 1	187/ 1	187/ 1	187/ 1	187/ 1

77 GRIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny*. Praha: Leges, 2009. str. 96.

6. Soulož mezi příbuznými⁷⁸

Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

6. 1. Obecný výklad

Mezi trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti je zařazen i trestný čin soulož mezi příbuznými, o jehož nezbytnosti se často vedou spory. Nejedná se o novou skutkovou podstatu, ale o (v našem trestním právu) již tradiční delikt. V trestních zákonech jiných států se s tímto trestným činem setkáme jen sporadicky. Není sporu, že soulož mezi příbuznými je v rozporu s většinovou morálkou a může mít nepříznivé eugenické dopady. Je však námětem k zamyšlení, zda trestání jednání jen na základě příbuzenského vztahu je nezbytné. Současné pojetí trestního zákoníku je založeno na formálním pojetí trestných činů s „materiální brzdou“ ve formě subsidiarity trestní represe. Otázkou zůstává, zda dobrovolná soulož mezi příbuznými je natolik společensky nebezpečná, že je nutné ji trestat nejtvrdějším možným způsobem- trestní sankcí. Podle mého názoru by tato skutková podstata měla být vypuštěna z trestního zákoníku a trestání by mělo být přenecháno správnímu právu trestnímu. Důvodem je právě nízká společenská nebezpečnost a zastaralost.⁷⁹ U tohoto trestného činu je problémem také vysoká latentnost, jelikož zde (při dobrovolné souloži) absentuje osoba poškozeného a orgány činné v trestním řízení se o něm zpravidla nemají od koho dozvědět. Pokud se o něm dozví, je stále těžké toto jednání prokázat, jelikož u intimního aktu jsou většinou pouze podezřelí, které chrání zásada zákazu sebeobviňování. Navzdory vysoké latentnosti dochází podle zprávy Světové zdravotnické organizace k souloži mezi příbuznými stále častěji. Nicméně těžko z tohoto závěru vyvozovat, že se nějak rapidně zvýšil počet případů. Rostoucí čísla zřejmě budou souviset s rozvojem internetu a ztrátou soukromí, čímž se o souložích mezi příbuznými častěji dozví okolí.⁸⁰

78 §188 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

79 ČÍŽKOVÁ, Johana, CÍSAŘOVÁ, Dagmar. Rekodifikace sexuálních trestných činů. *Trestní právo*, 2002, číslo 10, 7- 13.

80 HANUŠOVÁ, Jaroslava. Syndrom CSA- syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. *Právo a rodina*, 2006, číslo 3, str. 7.

6. 2. Objekt a objektivní stránka

Objektem (jak již bylo naznačeno) je řádný vývoj lidstva a morální pravidlo, jež zakazuje soulož mezi příbuznými. **Objektivní stránka** je naplněna vykonáním soulože (spojení pohlavních orgánů muže a ženy)⁸¹ s příbuzným v pokolení přímém nebo sourozencem.⁸² Jiné sexuální aktivity mezi příbuznými sem nespádají. Za sourozence jsou považovány i osoby, které mají jen jednoho společného rodiče. Otázkou je, zda se sem řadí i příbuzenské vztahy založené adoptí. Někteří autoři uvádějí, že skutková podstata trestného činu soulože mezi příbuznými se na soulož mezi těmito osobami nevztahuje. Vychází přitom z objektu, kterým je zájem na zdravém potomstvu, přičemž soulož mezi osvojencem a osvojitelem k porušení tohoto objektu dojít nemůže. Stále ale můžeme uvažovat o porušení morálky, přeci jen se na vztah založený osvojením hledí jako na vztah biologický. V moderní společnosti by zřejmě nemělo docházet k souložím uvnitř jedné rodiny. Nicméně společenská nebezpečnost je velice nízká.⁸³ Jedná se o úmyslný trestný čin, za který jsou trestně odpovědní oba (dobrovolně) souložící příbuzní.

6. 3. K případnému souběhu trestných činů

Jestliže pachatel spáchá trestný čin znásilnění nebo pohlavního zneužití formou soulože s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, dopouští se některého z těchto trestných činů v jednočinném souběhu s trestným činem soulože mezi příbuznými.⁸⁴

U trestného činu pohlavního zneužití soudy někdy nebraly v úvahu, že jednání pachatele může naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožování výchovy dítěte a v případech, kdy pachatel zneužil své vlastní dítě k vykonání soulože, opomíjely kvalifikovat takový skutek též jako trestný čin soulože mezi příbuznými. V těchto případech samozřejmě nebude oběť trestně odpovědná za soulož mezi příbuznými.⁸⁵

81 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR ze dne 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/ 83

82 §117 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů- stupeň příbuzenství dvou osob se určuje podle počtu zrození, jimiž v řadě přímé pocházejí jedna od druhé a v řadě pobočné obě od nejbližšího společného předka.

83 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, str. 87.

ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon- komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 1995, str. 931.

84 Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 4. 1987, sp. zn. 4 To 14/ 87

85 Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 19. 1. 1982 č. Tpjf 158/1980

7. Kuplířství⁸⁶

- 1) *Kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- 2) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
 - a) *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo*
 - b) *jako člen organizované skupiny.*
- 3) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*
- 4) *Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*

7. 1. Obecný výklad

U tohoto trestného činu je klíčovým pojmem „*prostituce*“. V trestním zákoníku její definici ale nenajdeme. Při vymezení pojmu můžeme vycházet například ze slovenské právní úpravy, která poskytuje legální definici: „*prostitucí se rozumí uspokojování sexuálních potřeb jiného souloží, jiným způsobem pohlavního styku anebo jiným obdobným sexuálním stykem za odměnu.*“⁸⁷

Jelikož prostituce a kuplířství jsou celosvětově rozšířenými problémy, s kterými souvisí řada závažných trestných činů, s často mezinárodním prvkem, bylo nutné přijmout právní regulaci i na mezinárodní úrovni. Významným dokumentem je *Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob* z roku 1949, ve které se státy zavázali stíhat (mimo jiné) také jednání záležející v kuplířství. Dalším dokumentem je *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen*, která zavazuje státy přijmout veškerá opatření k potlačení obchodu se ženami, vykořisťování a prostituce žen.⁸⁸ K ochraně dětí byla přijata *Mezinárodní úmluva o právech dítěte*. Na základě této úmluvy se zakazuje například prostituce na místě, kde by mohla ohrozit vývoj dítěte. Samozřejmě se zakazuje i prostituce dětí.⁸⁹

86 §189 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

87 §132 odst. 1) z. č. 300/ 2005 Z. z., Trestný zákon ve znění pozdějších předpisů

88 mezinárodní smlouva č. 62/ 1987 Sb., Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen

89 mezinárodní smlouva č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

7. 2. Objekt a objektivní stránka

Objektem trestného činu kuplířství je svoboda rozhodování a mravnost. **Objektivní stránka** může být naplněna dvojitým jednáním. V **prvním případě** se dopustí tohoto trestného činu pachatel, které přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce jinou osobu. Výraz „*přiměje*“ můžeme s odkazem na skutkovou podstatu trestného činu sexuálního nátlaku vymezit jako *situaci, kdy pachatel zneužije svého postavení nebo závislosti jiného*. Například rodiče, vychovatel nebo jiná osoba v podobném postavení. Pod pojmem „*zjedná*“ můžeme rozumět případ, kdy pachatel domluví provozování prostituce s jinou osobou bez jakéhokoli nátlaku, s jejím svobodným souhlasem. Pachatel „*zláká*“ jinou osobu například tím, že vyzdvihuje výhody prostituce za účelem přesvědčit jiného k jejímu provozování. Ke „*svedení*“ podle mého bude docházet podobným způsobem jako u zlákáání, rozdíl bych ale cítil v tom, že se bude jednat spíše o pachatele, který sám prostituci provozuje.

V **druhém případě** se dopustí kuplířství ten, kdo kořistí z prostituce provozované jiným. „*Kořistěním*“ se nerozumí pouze výslovné vyžadování nebo vynucování hmotného prospěchu z prostituce jiného, ale postačí opakované přijímání úplaty za to, že je provozování prostituce umožněno.⁹⁰

První druh jednání (zjednání, přiměnění, zlákáání nebo svedení jiného k prostituci) je podobný návodu ve smyslu ustanovení §24 odst. 1 písm. b) TZ, jako jedné z forem trestné součinnosti v užším slova smyslu, s tím že jsou zde obsaženy i určité formy donucení. Druhé jednání (kořistění z prostituce provozované jiným) je svou povahou obdobou podílnictví.⁹¹

Činnost klasických kuplířů může spočívat v několikerém jednání. Za úplatu, kterou vyžadují, vyjednávají podmínky poskytnutí služby a vybírají peníze, dohlížejí na bezpečnost osoby nebo kontrolují, zda tato osoba řádně „pracuje“. Vedle těchto charakteristických kuplířských aktivit mohou být za tento trestný čin postiženy i osoby, které k samotné prostituci mají dále, ale stále se na jejím provozování nějak podílejí. Jedná se například o osoby, které dopravují prostitutky (prostitutky) ke klientům, pronajímají prostory za účelem provozování prostituce nebo provozují zařízení, ve kterých může docházet k prostituci (masážní salony atd.), samozřejmě s jejich vědomím.

Vzhledem k tomu, že prostituce je často spojena s organizovanými skupinami (nežádka mezinárodními), je jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby v odstavci druhém uvedeno: „*dopustí-li se takového činu jako člen organizované skupiny*“. Organizovanou skupinou se rozumí skupina osob, v níž dochází k dělbě úkolů mezi tyto

90 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1977, sp. zn. 11 Tz 17/77

91 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 5. 2009, sp.zn. 4 Tdo 245/2009

osoby a jejíž činnost se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což má za následek zvýšení šance na úspěšné provedení trestného činu. Nebezpečnost pro společnost je zde vyšší. Nemusí se jednat o trvalé společenství osob, postačí jednorázovost.⁹²

7. 3. Subjekt a subjektivní stránka

Pachatelem může být kdokoli, dokonce i osoba, která prostituci sama provozuje, přičemž tyto případy nebudou výjimečné.

Subjektivní stránka spočívá v úmyslném jednání. U kořistění z prostituce se vyžaduje, aby pachatel měl v úmyslu pobírat majetkový prospěch právě v souvislosti s provozováním prostituce. Nestačí, jestliže pachatel bude mít majetkový prospěch, přičemž neví, že plyne právě z prostituce (majitel hotelu, kam si prostitutky vodí klienty, o tom musí vědět).

7. 4. K případnému souběhu trestných činů

Podobně je vymezena skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi podle §168 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) TZ. V tomto případě je ale jednočinný souběh vyloučen. Trestný čin obchodování s lidmi je totiž ve vztahu speciality k trestnému činu kuplířství.

Skutková podstata trestného činu kuplířství již nezahrnuje použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy, zneužití závislosti nebo svého postavení k donucení jiného k prostituci. Jestliže pachatel takovým jednáním donutí jiného k prostituci, bude se jednat o jednočinný souběh trestných činů kuplířství a jednoho z trestných činů znásilnění nebo sexuálního nátlaku (podle vynucovaného jednání oběti).

92 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 238.

8. Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí⁹³

- 1) *Kdo provozuje prostituci v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*
- 2) *Kdo organizuje, střeží nebo jiným způsobem zajišťuje provozování prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- 3) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a) *nejméně na dvou takových místech, nebo*
 - b) *opětovně.*

8. 1. Obecný výklad

Prostituce je bezesporu společensky nežádoucím jevem. Může se zdát, že se jí věnují jen osoby, které jsou k tomu donuceny jinými, popřípadě se k prostituci uchýlily pod tíhou nějaké složité životní situace. Podle Teryngela ale málokterou prostitutku k jejímu jednání vedla sociální nouze. K prostituci motivuje především snaha nadprůměrně vysokých a relativně snadných výdělků⁹⁴. Služby prostitutek (prostitutů) vyhledávají osoby, které by jinak pohlavního styku nedosáhly, osoby, které mají specifická sexuální přání nebo osoby daleko od domova, které hledají nezávazný pohlavní styk.

Provozování prostituce v místech, kde se s ní mohou setkávat pravidelně děti je naprosto nepřijatelné. Proto se zákonodárce rozhodl s přijetím nového trestního zákoníku zařadit mezi trestné činy i prostituci ohrožující mravní vývoj dětí. Trestní zákoník nepodává zákonnou definici prostituce. Ve vymezení tohoto pojmu můžeme vycházet ze slovenského trestního práva: prostitucí se rozumí uspokojování sexuálních potřeb jiného souloží, jiným způsobem pohlavního styku anebo jiným obdobným sexuálním stykem za odměnu.⁹⁵

93 §190 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

94 TERYNGEL, JIŘÍ. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : Nuga, 1991, s. 40.

95 §132 odst. 1) z. č. 300/ 2005 Z. z., Trestný zákon ve znění pozdějších předpisů

8. 2. Objekt a objektivní stránka

Objektem, jak název §190 TZ napovídá, je mravní vývoj dětí a jejich řádný vývoj v sexuální oblasti.

Objektivní stránka první základní skutkové podstaty obsažené v odstavci jedna spočívá v provozování prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení, anebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt dětí. Podle důvodové zprávy se tímto rozumí provozování prostituce v blízkosti školského poradenského zařízení, školského účelového zařízení nebo zařízení školního stravování ve smyslu školského zákona⁹⁶, která jsou určena pro návštěvu dětí, stejně tak jako na provozování prostituce např. v blízkosti školských ubytovacích zařízení typu domova mládeže nebo internátu nebo v blízkosti školských zařízení určených pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro poskytování preventivně výchovné péče (diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, střediska výchovné péče). Skutková podstata prostituce ohrožující mravní vývoj dětí se dále vztahuje i na jiná než školská zařízení, která jsou určena pro návštěvu nebo pobyt dětí. Takovými zařízeními jsou např. zařízení sociálně- právní ochrany dětí (zařízení odborného poradenství pro péči o děti, zařízení sociálně výchovné činnosti, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, výchovně rekreační tábory, zařízení pro výkon pěstounské péče) nebo některá zařízení sociálních služeb (např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, domovy pro osoby se zdravotním postižením určené pro děti a mládež apod.).⁹⁷ Za místo, které je vyhrazeno pro pobyt nebo návštěvu dětí se považují například dětská hřiště, zábavní park apod. Za taková místa by ale neměly být považovány autobusové či vlakové zastávky, nebo místa, kde se děti zdržují jen ojediněle či krátkodobě.

Problematickým je pojem „v blízkosti“, který způsobuje neurčitost ustanovení. Dokud nedojde v zákoně k přesnému vymezení vzdálenosti, bude záležet na orgánech činných v trestním řízení, které provozování prostituce bude vzhledem k lokalitě ještě způsobilé narušit mravní vývoj dětí.

Objektivní stránka druhé základní skutkové podstaty spočívá v tom, že pachatel organizuje, střeží, nebo jiným způsobem zajišťuje provoz prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno pro pobyt nebo návštěvu dětí. Střežením se rozumí především činnost, která spočívá v hlídání, zda se neblíží policie, hlídání místa nebo konkurence. Organizováním se rozumí zejména zabezpečování a

96 zákon č. 561/ 2004 Sb., školský zákon ve znění pozdějších předpisů

97 *Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku* [online]. Trestnizakonik.cz, [citováno dne 6. 2. 2012]. Dostupné na <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

usnadňování prostituce, poskytování prostor a zajišťování jiných potřeb pro výkon prostituce.

8.3. Subjekt a subjektivní stránka

Subjektem první skutkové podstaty může být jen osoba provozující prostituci, bez ohledu na pohlaví. **Subjektivní stránka** této skutkové podstaty vyžaduje úmysl, přičemž se musí vztahovat i na skutečnost, že se v okolí nachází některé z výše vypočtených míst.

Subjektem druhé skutkové podstaty může být kdokoli. Jedná se o **úmyslný trestný čin**, přičemž je opět nutné, aby se úmysl vztahoval i na skutečnost, že prostituce bude provozována v místě uvedeném výše.

9. Šíření pornografie⁹⁸

- 1) *Kdo vyrobí, doveze, proveze, vyveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá, nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje, nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- 2) *Kdo písemně, fotografické, filmové, počítačové, elektronické, nebo jiné pornografické dílo*
 - a) *nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo,*
 - b) *na místě, které je dětem přístupné, vystavuje, nebo jinak zpřístupňuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- 3) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a) *jako člen organizované skupiny,*
 - b) *tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo*
 - c) *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*
- 4) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a) *jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo*
 - b) *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.*

9. 1. Objekt

Šíření pornografie je zařazeno mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, z čehož vyplývá i jeden z objektů- lidská důstojnost v sexuální oblasti. Z konstrukce skutkových podstat tohoto trestného činu můžeme však dovodit i další objekty. Jedná se o řádný mravní vývoj dětí, zájem na ochraně dětí před sexuálním zneužíváním a mravnost společnosti.

98 §191 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

9. 2. Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel vyrobí, doveze, proveze, vyveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá, nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje *násilí či neúcta k člověku*, nebo které popisuje, zobrazuje, nebo jinak znázorňuje *pohlavní styk se zvířetem*.

Co se rozumí pornografickým dílem, není nikde v zákoně vymezeno. Dílem se zde rozumí nejen dílo autorské, ale i všechna ostatní díla, která nesplňují požadavky na autorské dílo podle autorského zákona. Podle důvodové zprávy se za pornografické dílo považuje: jakýkoli předmět, který zvláště intenzivním a vtíravým způsobem zasahuje a podněcuje samotný sexuální pud. Současně takové dílo hrubě porušuje uznávané morální normy společnosti a vyvolává pocit studu.⁹⁹ Podle jiného pojetí je za pornografické dílo označeno dílo, jehož jediným účelem je vyvolat (zvyšovat) sexuální vzrušení. Přičemž o pornografickém charakteru rozhoduje obsah celého díla, nikoli kapitola, úryvek, tedy část celku. Záleží také na způsobu použití díla, nejen na jeho povaze. V některých případech je rozhodující také souvislost, v jaké je dílo použito (není to soudní spis, znalecký posudek atd.).¹⁰⁰

Výrobou se nerozumí jen primární výroba, ale též kopírování pornografického díla. Je přitom nerozhodné, zda pro svou vlastní potřebu nebo pro jiného, stačí, že dílo obsahuje zakázané prvky. Dovozem se rozumí dovoz z jiného státu na území České republiky, vývozem naopak dovoz na území jiného státu z území našeho státu. Nabízení znamená poskytování výše uvedených děl jinému, bez ohledu na úplatnost a akceptaci nabídky druhou osobou. Rozdíl mezi nabídnutím a opatřením spočívá v tom, kdo jednání iniciuje. U nabídky je osloven subjekt bez předchozího zájmu, kdežto u opatření je dílo předáváno na základě předchozí „objednávky“. Zprostředkování znamená obstarání pornografického díla se zakázaným obsahem prostřednictvím dalších osob na „objednávku“. Pro naplnění pojmu „*činí veřejně přístupným*“ je nejdůležitější podmínkou, že dílo může najednou nebo postupně vnímat více osob.¹⁰¹

Podle odstavce jedna je další nezbytnou podmínkou popis, zobrazení nebo jiné znázornění pohlavního styku se zvířetem nebo projev násilí či neúcty k člověku. Pohlavní styk se zvířetem nečiní žádné výkladové potíže. Jedná se uspokojování sexuálního pudu na

99 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 555- 558.

100 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 240-241.

101 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 555- 558.

jakémkoli zvířeti. Mezi odborníky jsou někdy rozlišovány pojmy „sodomie“ a „zoofilie“. Za sodomii bývá považováno jednání, které spočívá pouze v uspokojování sexuálního pudu na zvířeti. Zoofilie znamená také uspokojování sexuálního pudu na zvířeti, ale s tím rozdílem, že má jedinec ke zvířeti hlubší (emocionální) vztah. Nicméně v laické veřejnosti bývají tyto pojmy směřovány.¹⁰²

Projevem neúcty k člověku je například sexuální praktika zvaná „bondage“, která spočívá ve svazování, poddanosti nebo otroctví za účelem sexuálního vzrušení. Násilím ve smyslu odstavce jedna se rozumí skutečné, nepředstírané násilí. Toto násilí navíc musí být páchané na člověku v souvislosti se sexuální aktivitou.¹⁰³

Podle odstavce dva je přísněji trestný ten, kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické, nebo jiné pornografické dílo přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo, na místě, které je dětem přístupné vystavuje, nebo jinak zpřístupňuje. Oproti odstavci jedna zde přibývá možnost písemného díla. Zatímco odstavec jedna chránil celou společnost před nejtvrďšími formami pornografie, přičemž běžná pornografie zakázána nebyla, odstavec dva chrání jen děti před každou formou pornografie.¹⁰⁴ Za místo, které je dětem přístupné se dá považovat jakékoli místo, které mohou děti navštěvovat. Nejproblémovějšími místy budou zejména trafiky, benzinové pumpy a výlohy obchodů. Do tzv. sexshopů mají osoby do 18 let vstup zakázán, což znamená, že uvnitř se mohou pornografická díla vystavovat jen s omezením dle odstavce jedna.

Mezi odbornou veřejností se liší názory na pornografická díla umístěná na internetu. Část odborníků se ztotožňuje s myšlenkou, že není možné provozovat internetové stránky s pornografickým obsahem, protože nejde efektivně zabránit vstupu dětí na tyto stránky. Já osobně se shoduji s názorem, že pornografické internetové stránky by z tohoto důvodu zakázané být neměly. Zastánci této myšlenky argumentují tím, že se jedná o úmyslný trestný čin, kde se vyžaduje alespoň srozumění s následkem (*nepřímý úmysl*). Srozuměním se rozumí situace, kdy pachatel neví o žádné okolnosti, která by porušení nebo ohrožení právem

102 *Zoofilie* [online]. Wikipedia.org, [citováno 3. 2. 2012]. Dostupné na <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Zoofilie>>.

Stephanie LaFarge, asistentka profesora psychiatrie na lékařské fakultě v New Yersy napsala, že zoofily lze dělit na dva tábory: sodomity, kteří zvířata znásilňují a jednájí proti jejich vůli a zoofily, kteří mají se zvířaty emocionální a sexuální vztah.

Williams a Weinberg studovali komunity zoofilů na internetu a zjistili, že zoofilové používají termín "zoofil" pro označení jedince, jenž zvířeti přináší potěšení, dbá na jeho emoce a welfare a věří, že mají zvířecí souhlas, zatímco termín "sodomita" (anglicky "bestialist") je používán pro jedince zaměřené pouze na vlastní uspokojení.

103 Ačkoli jsou pornografická díla zobrazující neúctu k člověku nebo sexuální násilí nežádoucí, není problém během pár vteřin na internetu taková videa najít. (www.xxxbondagevideo.com). Problém spočívá v obrovském rozměru internetu, jeho anonymitě a možnosti působit ze země, která takové jednání nezakazuje.

104 Samozřejmě děti nejsou chráněny před vzdělávacími knihami (učebnice anatomie), uměleckými díly (Lady Fuckingham od O. Wilde) atp., přestože mohou znázorňovat či popisovat sexuální chování lidí.

chráněného zájmu mohla zabránit. Za tuto okolnost lze označit například běžně používané varování před vstupem na danou stránku, že obsahuje erotickou tematiku přístupnou pouze osobám starším 18 let. Často jsou také osoby mladší 18 let vyzvány k opuštění stránky. Podle Gřivny je touto okolností i působení rodičů, kteří na domácích počítačích můžou jednoduše zamezit přístupu na stránky podobného typu. Stejně tak škola by měla zabránit přístupu k pornografii.¹⁰⁵

Nicméně podle studie z roku 2001 (od té doby zaznamenal internet ještě větší rozmach) se na pornografii pravidelně dívá 75% chlapců ve věku 15 a 16 let. U dívek je procento podstatně nižší, kolem 2%. Pokud jde ale o jednorázové seznámení se s pornografií, má zkušenost téměř 90% chlapců a více než 60% dívek.¹⁰⁶

V odstavci 3 je zákon jasný. Za zmínku však stojí pojem v písmenu b) „jiným obdobně účinným způsobem“. Podle nedávné judikatury se za takový způsob považuje i situace, kdy pachatel rozešle počítačové soubory prostřednictvím emailové pošty většímu počtu emailových adresátů. Je však nutné posoudit možnosti zabezpečení takové pošty a rizika úniku obsahu zpráv přepravovaných jejím prostřednictvím.¹⁰⁷

9. 3. De lege ferenda

V souvislosti s rozvojem internetu je nemožné postihovat všechna nežádoucí jednání. Děti jsou sice trestním zákoníkem chráněny před všemi pornografickými díly, ale dostupnost těchto děl je velmi vysoká. Jak bylo nastíněno výše, není problémem nalézt během pár vteřin i tvrdou pornografii. Tuto situaci může vyřešit jen právní úprava, která bude vázat provozování internetových stránek s pornografickým obsahem na zvláštní povolení. Dále bude provozovateli uložena povinnost zpřístupnit obsah takových stránek jen přihlášeným uživatelům, jejichž identita byla ověřena dostatečným způsobem. Nicméně toto je pouze vysněné řešení. V současné době není možné tímto způsobem regulovat internetovou síť, protože by se opatření musela vztahovat i na zahraniční provozovatele, nebo by zahraniční internetové stránky s pornografickým obsahem musely být zakázány. Situaci by mohla regulovat také mnohostranná mezinárodní smlouva, popřípadě komunitární právo.

De lege ferenda by v odstavci 2, dle mého názoru, měla být poskytována ochrana

105 GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, číslo 10, str. 67n.

106 Příloha číslo 4; VANÍČKOVÁ, Eva. Komerční sexuální zneužívání dětí. Výsledky pilotní studie. In BORŮVKA, Nicole (ed). *Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice*. Friedrich Ebert Stiftung, 2002. str. 15- 33.

107 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 8 Tdo 407/ 11
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/ 11

pouze dětem mladším 15 let a ne dětem ve smyslu §126 (osoba mladší 18 let). Jestliže jedním z objektů tohoto trestného činu je řádný mravní vývoj dítěte, je z mého pohledu nelogické, chránit děti starší 15 let před pornografickými díly a zároveň nepostihovat pohlavní styk s nimi. Vhodné by bylo poskytovat ochranu dětem starším 15 let pouze před tvrdou pornografií, jelikož ta opravdu může narušit jejich řádný mravní vývoj a vyvolat v nich neúctu k lidským bytostem. Děti do 15 let by tak byly chráněny před každou pornografií a děti mezi 15 a 18 lety pouze před tvrdou pornografií.

10. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií¹⁰⁸

- 1) *Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.*
- 2) *Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- 3) *Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2*
 - a) jako člen organizované skupiny,*
 - b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo*
 - c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*
- 4) *Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2*
 - a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo*
 - b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.*

10. 1. Obecný výklad

Trestní zákoník v §192 rozděluje na dvě základní skutkové podstaty. První skutková podstata spočívá v přechovávání dětské pornografie. Druhá skutková podstata se vztahuje na další jednání ve vztahu k dětské pornografii.

Novinkou v trestním zákoníku je trestní postih přechovávání takového druhu pornografie. Do 31. 12. 2009 bylo trestné pouze jednání, které spočívalo v rozšiřování dětské pornografie, přičemž samotné přechování bylo v souladu s českým právem. Rekodifikace trestního práva hmotného však vzala v úvahu rámcové rozhodnutí Rady EU číslo 2004/ 68/ SVV ze dne 22. 12. 2003, o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii a kriminalizací přechovávání dětské pornografie zařadila Českou republiku po bok například

¹⁰⁸ §192 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

USA a Německa, kde je toto jednání trestné již řadu let. Nutno však říci, že česká právní úprava má k dokonalosti daleko. Cílem nové úpravy je trestat i přechovávání dětské pornografie, což by mělo mít za následek snížení počtu zájemců, čímž by se snížil odbyt a tedy i výroba. Někteří odborníci jsou ale k takovému efektu skeptičtí.¹⁰⁹

Vzhledem k tomu, že naše nynější právní úprava vychází z rámcového rozhodnutí Rady EU, je zde patrná snaha o harmonizaci právní úpravy v této citlivé oblasti. Státy (nejen evropské) se snaží vytvořit účinný systém pro boj s dětskou pornografií. S ohledem na to, že se jedná často o pachatele z více států, kteří ve formě organizovaných skupin vyrábí a šíří dětskou pornografii, je spolupráce států nezbytná.¹¹⁰

10. 2. Objekt

Ačkoli se může na první pohled zdát, že hlavním objektem jsou děti a jejich ochrana před zneužitím v pornografických dílech, poskytuje toto ustanovení ochranu primárně morálním hodnotám společnosti. Zájem na ochraně dětí je až sekundárním (jakoby vedlejším) objektem. Ochranu dětem před zneužitím při výrobě pornografie poskytuje primárně následující §193.

10. 3. Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá, jak již bylo naznačeno, ve dvou základních jednáních. **Odstavec jedna** hovoří o přechovávání fotografického, filmového, počítačového, elektronického nebo jiného pornografického díla, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem. Dle §126 se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let. Vzhledem k tomu, že §192 poskytuje ochranu morálním základům společnosti před dětskou pornografií, je trestné i zobrazování osoby sice dospělé, ale jevící se být dítětem. Posoudit, zda se jeví dospělá osoba jako dítě, je plně v diskreci soudu. Ani snad nemusím uvádět, že

109 TROJAN, Ondřej. *Dětská pornografie* [online]. Sexualne.cz, [citováno dne 12. 1. 2012]. Dostupné na <<http://www.sexualne.cz/novinky/detska-pornografie-80>> 13. 1. 2012, MUDr. Ondřej Trojan>.

110 Spolupráci států a závažnost přeshraniční kriminality související s dětskou pornografií reflektuje například operace s názvem Ikarus. Spolupráce států prostřednictvím EUROPOLU vedla k odhalení organizované skupiny působící v řadě států. Na trestné činnosti se podílelo velké množství osob, které šířily dětskou pornografií prostřednictvím internetu. Sdíleli přitom velmi brutální materiály, jako například záběry znásilňovaných nemluvňat. Zadrženo bylo 112 lidí, celkem jich je podezřelých 269. Na odhalení se podílelo 22 zemí včetně Česka a Slovenska. Bylo zabaveno 59 počítačů a 2 430 paměťových zařízení s celkem 9 000 hodinami videí. U jednoho z podezřelých v Dánsku se našlo 29 terabytů dat. To odpovídá zhruba 9 000 hodinám videí ve vysokém rozlišení. Jeden podezřelý ve Švýcarsku měl u sebe dokonce více než 120 terabytů závadných dat.

Ikarus rozpráší gang šířící dětské porno [online]. Ceskatelevize.cz, [citováno dne 13. 1. 2012]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/157287-ikarus-rozprasil-gang-sirici-detske-porno/>> 13. 1. 2012>.

takto formulované ustanovení bude v praxi přinášet nemalé problémy. Nemusí se dokonce ani jednat o skutečné dítě. K naplnění této skutkové podstaty totiž postačí, jestliže se jedná o počítačově vytvořenou postavu dítěte, pokud je zobrazení realistické.¹¹¹

Za pornografické dílo zobrazující dítě (tj. osobu mladší osmnácti let) lze pokládat například snímky obnažených dětí v polohách vyzývavě předvádějící pohlavní orgány za účelem sexuálního uspokojení, dále pak snímky dětí zachycující polohy skutečného či předstíraného sexuálního styku s nimi, popřípadě i jiné sexuálně dráždivé snímky dětí. Nejde-li o takové snímky, pak závěr o pornografickém charakteru díla nelze bez dalšího dovozovat jen z toho, že jsou za účelem uspokojení osob trpících sexuální deviací (osob, pro které jsou sexuálně atraktivní nedospělé osoby) zpřístupňovány takovými prostředky, které tyto osoby vyhledávají (35/ 05).¹¹² V literatuře se můžeme setkat i s pojmem „*nudistický materiál*“. Takto jsou označovány materiály, které vznikly v rodině při pořizování alb a které se poté dostaly do oběhu neznámým způsobem. Jsou typické především tím, že zobrazují záběry nahých rodinných příslušníků, ale jsou prosté detailních záběrů pohlavních orgánů. V širším slova smyslu se do této skupiny řadí i například videozáznamy nahých dětí pořizené profesionály. Nudistickým materiálem tedy označujeme díla, která znázorňují nahé děti bez toho, aby docházelo k dalším sexuálním aktivitám.¹¹³

Přechováním dětského pornografického díla se rozumí jeho jakékoli držení. Pachatel jej nemusí mít přímo u sebe, stačí, že se takové dílo nachází v jeho moci. Není rozhodující, zda přechovává pornografické dílo pro sebe nebo pro jiného. Trestné je přechovávání bez ohledu na délku trvání. Pokud pachatel prohlíží dětskou pornografii prostřednictvím internetu, aniž došlo k uložení souboru na pevný disk (jiný datový nosič), nejedná se o trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií ve smyslu trestního zákoníku.

Podle odstavce dva bude potrestán pachatel, který vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla. Kořistěním se rozumí jakýkoliv způsob získávání majetkového prospěchu z pornografického díla. Pokud se však majetkový zisk vztahuje k

111 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 559.

112 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 243.

113 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, str. 52-54.

účasti dítěte na pornografickém díle, musí se jednání kvalifikovat podle §193- zneužití dítěte k výrobě pornografie.

10. 4. Subjekt a subjektivní stránka

Subjektem může být kdokoli, kdo splní obecné požadavky na pachatele trestného činu. Mohl by jím být tedy například i manžel, pokud by přechovával intimní fotografie své ženy velmi mladého vzhledu.

Otázkou zůstává, kdy už trestně stíhat rodiče, kteří mají doma například videozáznamy svých malých nahých dětí při různých aktivitách (hrách, na dovolené na pláži atd.). Pro osoby s deviací už takovéto nahrávky mohou působit sexuálně dráždivě. Má se tedy zkoumat, zda takové nahrávky jsou schopné držitele sexuálně vzrušit? Zákon nevyžaduje, aby držitel trpěl deviací. Co když ale tyto nahrávky bude rodič dál rozšiřovat? Má toto jednání za následek, že se posune hranice mezi běžným záznamem dětí na dovolené a pornografickým dílem? Pokud bychom trestali takové rozšiřování, měli bychom trestat (podle současné právní úpravy) i jen pouhé držení. Jestliže totiž tato nahrávka naplní pojem pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě podle odstavce dva, musí naplňovat stejný pojem odstavce jedna.¹¹⁴

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl. Pokud by pachatel nevěděl, že má ve své dispozici tento typ pornografie, nemohl by být trestně odpovědný za tento trestný čin.

10. 5. De lege ferenda

Jestliže český právní řád připouští pohlavní styk dětí starších patnácti let, neměl by dle mého názoru být trestný záznam tohoto dovoleného jednání. Stejně se k tomu vyjadřuje i Dr. Zvěřina.¹¹⁵ Zcela absurdní je představa, že sedmnáctiletá dívka pošle svému devatenáctiletému příteli lechtivé fotografie a ten bude trestně stíhán. Skutková podstata bude po formální stránce naplněna, ale uplatní se zásada subsidiarity trestní represe a v tomto případě k potrestání zřejmě stejně nedojde. Omezil bych tedy §192 pouze na pornografii, která se týká dětí mladších 15 let. I když tato změna by jistě přinesla řadu negativních ohlasů,

¹¹⁴ U rodičů se většinou záznamy nahých malých dětí při hře neposuzují jako dětská pornografie. V roce 2011 však byl trestně stíhán muž z Jihlavy, který si na dovolené na pláži natáčel obnažené cizí děti. Je vidět, že orgány činné v trestním řízení rozlišují mezi výrobcí a držiteli takovýchto děl, kteří nejsou v příbuzenském vztahu a rodinnými příslušníky, přestože trestní zákoník tak nečiní.

KOLAŘÍK, Michal. *Na dovolené v cizině natáčel nahé děti, teď mu hrozí tři roky vězení* [online]. Idnes.cz, 10. 8. 2011 [citováno 14. 1. 2012]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/na-dovolene-v-cizine-natacel-nahe-deti-ted-mu-hrozi-tri-roky-vezeni-10d-/krimi.aspx?c=A110809_132933_jihlava-zpravy_bor>.

¹¹⁵ SRNOVÁ, Veronika. *Dětské porno mohou být i fotky nahých středoškoláků* [online]. Ceskatelevize.cz, 1. 12. 2011 [citováno dne 15. 1. 2012]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/155356-detske-porno-mohou-byt-i-fotky-nahych-stredoskolaku/>>.

je nutné si přiznat, že společenská morálka není na takové úrovni, aby se muselo zakazovat a trestně stíhat zobrazování dovoleného jednání (například pohlavní styk dětí starších patnácti let).

Diskutabilní je také novela, která rozšiřuje §192 TZ na osoby, které se jeví být dítětem. V původním znění §192 nového trestního zákoníku se těchto osob netýkal odstavec jedna ani dva. Zde je dán velký prostor orgánům činným v trestním řízení, protože toto ustanovení je velmi neurčité. Zároveň by se mohlo vykládat jako určité diskriminační omezení osob vypadajících mladší než 18 let. V souvislosti s tím mohou nastat některé problémy. Například v USA měl známý módní návrhář problém s tím, že použil na reklamní kampaň dospělou modelku vypadající až příliš dětsky.¹¹⁶ Manželský pár, v němž manželka vypadá příliš mladě, by si, na rozdíl od jiných manželských párů, nemohl pořizovat záznam jejich intimního života. Dochází zde k zvláštní situaci- aplikuje se trestní zákoník na základě vzhledu. To jistě není žádoucí situace, přestože se zde chrání morálka společnosti.

116 Jednalo se o Calvina Kleina a Kate Moss

11. Zneužití dítěte k výrobě pornografie¹¹⁷

- 1) *Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.*
- 2) *Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
 - a) *jako člen organizované skupiny, nebo*
 - b) *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*
- 3) *Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
 - a) *jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo*
 - b) *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.*

11. 1. Objekt

§193 TZ doplňuje právní úpravu v předchozím paragrafu. Zatímco §192 TZ se zaměřuje na ochranu morálky společnosti, objektem trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie je mravní rozvoj a mravní výchova dětí a zájem na řádném vývoji dětí. Na rozdíl od §192 TZ, se nevztahuje skutková podstata tohoto trestného činu na osoby, která se jeví být dítětem. Ochrana je poskytována skutečně jen dětem ve smyslu §126 TZ (mladším 18 let). Ochrana není poskytnuta ani osobám, které jsou sice starší 18 let, ale nemají dostatečnou rozumovou a mravní vyspělost (mentálně postižené osoby). Tyto osoby jsou snadněji zneužitelné pro výrobu pornografie, ale ochrana je jim poskytována podle jiných ustanovení zákona (trestný čin znásilnění, sexuálního nátlaku).

11. 2. Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle. Kořistěním se rozumí jakékoli získávání majetkového prospěchu z pornografického díla. Výrobou se rozumí nejen primární výroba, ale také například kopírování pornografických fotografií, stříh videozáznamů, převedení videokazet na DVD nosiče apod.¹¹⁸

¹¹⁷ §193 zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání.

Za pornografické dílo se považuje: dílo, jehož jediným účelem je vyvolat (zvyšovat) sexuální vzrušení. Přičemž o pornografickém charakteru rozhoduje obsah celého díla, nikoli kapitola, úryvek, tedy část celku. Záleží také na způsobu použití díla, nejen na jeho povaze. V některých případech je rozhodující také souvislost, v jaké je dílo použito (není to soudní spis, znalecký posudek atd.).¹¹⁹

11. 3. Subjekt a subjektivní stránka

Subjektem může být kdokoli, bez ohledu na vztah k dítěti. Zde odkazují na téma k zamyšlení o tom, kdy se jedná o dětskou pornografii vytvořenou rodiči a kdy se jedná o běžný záznam nahých dětí při hře. Tato problematika byla nastíněna v pojednání o trestném činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií.¹²⁰

Subjektivní stránka vyžaduje úmysl. Tento úmysl se musí vztahovat i k věku předmětu. Jestliže pachatel vytvořil pornografické dílo s dítětem, ale domníval se, že se jedná o osobu dospělou, bude se jednat o negativní skutkový omyl a pachatel nebude trestně odpovědný.

11. 4. K možnému souběhu trestných činů

Jednočinný souběh trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie je možný s §192 TZ- výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, protože chrání rozdílné objekty. Dále je možný souběh s trestným činem znásilnění podle §185 TZ nebo s trestným činem sexuálního nátlaku podle §186. Stejně tak není vyloučen souběh s trestným činem ohrožování mravní výchovy mládeže dle §201 TZ. Jestliže pachatel vyrábí pornografický materiál s určitou pravidelností a za účelem zisku, může se jeho jednání kvalifikovat též jako neoprávněné podnikání dle §251 TZ.¹²¹

Praha: Leges, 2009, str. 244.

119 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 240- 241.

120 Kapitola 10. 4.

121 ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 561.

12. Některá procesní specifika sexuálních trestných činů

Jednotlivé sexuální trestné činy spočívají v nejrůznějších jednáních, dotýkají se rozdílných společenských zájmů a podstatně se od sebe liší v nebezpečnosti pro společnost. Nelze tedy vymezit konkrétní specifika platná pro všechny tyto trestné činy.

O sexuálních trestných činech se orgány činné v trestním řízení dozvídají z trestních oznámení (znásilnění, sexuální nátlak...), podnětů jiných osob a orgánů (pohlavní zneužití oznámené školou) a vlastní činnosti (kuplířství...). U některých sexuálních trestných činů je v rámci **prověřování** nezbytné provést především ohledání věci a místa činu, prohlídku těla lékařem k zajištění stop trestného činu, odebrat biologický materiál...

Souhlas poškozeného k trestnímu stíhání toho, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď, se vyžaduje jen u trestného činu sexuálního nátlaku. U trestného činu znásilnění se vyžaduje souhlas poškozeného k trestnímu stíhání osoby, která je nebo v době spáchání trestného činu byla ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem.¹²²

Vzhledem k tomu, že se těchto trestných činů dopouštějí často osoby s deviací, které nejsou schopné zcela regulovat své jednání, může být **vazebním důvodem** obava, že bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán.

Dalšími zajišťovacími instituty, které se při objasňování sexuálních trestných činů budou často uplatňovat, jsou vydání a odnětí věci (zbraň použitá při znásilnění, oblečení, počítač), zajištění prostředků na účtu (peníze získané kuplířstvím, prodejem dětské pornografie), domovní prohlídka (výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií) a osobní prohlídka (k zajištění zbraně, mobilního telefonu...).

Charakteristickým **důkazním prostředkem** je zejména u znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití ohledání místa činu. Cílem je zajistit daktyloskopické, biologické a jiné stopy. U znásilnění může být vhodným důkazním prostředkem také rekognice a rekonstrukce. V souvislosti s rozvojem techniky je u sexuálních trestných činů v poslední době stále používanější DNA analýza. Při zjišťování duševního stavu obviněného je třeba přibrat vždy znalce z oboru psychiatrie. Duševní stav lze vyšetřit (pokud nelze jinak) také pozorováním ve zdravotnickém ústavu.¹²³

Při **výslechu** by mělo být dbáno na to, aby u oběti nedocházelo zbytečně k sekundární viktimizaci. Jak bylo naznačeno v úvodu práce, oběťmi se často stávají i děti. Při provádění výslechu dětí je nutné postupovat zvlášť opatrně. Pokud je vyslýcháno dítě **mladší 15 let**, o

122 §163 zákona č. 141/ 1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

123 §116 zákona č. 141/ 1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

okolnostech, jejichž ožívování v paměti by mohlo nepříznivě ovlivnit jeho další vývoj, je třeba postupovat zvláště šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech nemusel být opakován. U výslechu je nutná přítomnost pedagoga nebo osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže. Může-li to přispět k správnému provedení výslechu, mohou být přibráni i rodiče.¹²⁴ Při vyslýchání pohlavně zneužitých malých dětí se používají panenky, na kterých děti ukazují, co s nimi pachatel dělal. Tato jednoduchá pomůcka pomůže dětem odbourat stud a názorně ukázat, co nejsou schopné vyjádřit slovy.

Jestliže by projednávaná věc mohla ohrozit mravnost, může být **veřejnost** při hlavním líčení vyloučena usnesením soudu, lze tak učinit i jen pro část hlavního řízení. I když veřejnost nebyla vyloučena, může soud nezletilým odeprít přístup k hlavnímu líčení. Při projednávání sexuálních trestných činů si lze vyloučení veřejnosti nebo jen nezletilých snadno představit.¹²⁵

124 §102 zákona č. 141/ 1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

125 §200- §201 zákona číslo 141/ 1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

13. Slovenská právní úprava sexuálních trestných činů

Trestný zákon je systematicky jinak uspořádán než trestní zákoník a nezařazuje sexuální trestné činy do jedné hlavy. V části druhé, hlavě druhé, druhém dílu nalezneme právní úpravu znásilnění, sexuálního násilí, sexuálního zneužívání a soulože mezi příbuznými. Abychom našli zbývající sexuální trestné činy, musíme se podívat až do deváté hlavy zvláštní části, kde je dále upraveno kuplířství, výroba dětské pornografie, rozšiřování dětské pornografie, přechovávání dětské pornografie a ohrožování mravnosti.

Skutková podstata znásilnění ve slovenské právní úpravě je podstatně odlišná. Pokud jde o jednání pachatele, vyžaduje se použití násilí, pohrůžka bezprostředního násilí nebo zneužití bezbrannosti. Oproti české právní úpravě skutkovou podstatu znásilnění nenaplní pohrůžka násilí (jiného než bezprostředního), ani pohrůžka jiné těžké újmy. Vynucovaným jednáním je podle slovenské úpravy pouze soulož, nikoli jako v české právní úpravě (podstatně širší pojem) pohlavní styk. Odlišností je také předmět znásilnění. Podle slovenské právní úpravy jím může být pouze žena, muž se tedy nemůže stát obětí znásilnění. Za znásilnění hrozí na Slovensku vyšší tresty odnětí svobody než v České republice. V základní skutkové podstatě je to 5 až 10 let (v ČR odpovídá tomuto jednání kvalifikovaná skutková podstata §185 odst. 2 a pachateli hrozí 2 až 10 let), způsobí-li pachatel tímto činem smrt tak 20 až 25 let (v ČR 10 až 18 let).

Trestný čin znásilnění doplňuje skutková podstata trestného činu sexuálního násilí. Jednání pachatele bude opět spočívat v použití násilí, pohrůžky bezprostředního násilí nebo zneužití bezbrannosti. Vynucovaným jednáním je však orální styk, anální styk nebo jiné sexuální praktiky. Předmětem je každý, může jím být tedy i muž. Jestliže dojde k souloži, kterou si násilím vynutí žena na muži, nebude se jednat o znásilnění, ale o sexuální násilí. Pokud jde o kvalifikované skutkové podstaty a výši trestů, jsou konstruovány stejně jako u znásilnění.

Trestný čin sexuálního zneužívání je slovenskou právní úpravou vymezen podobně (téměř stejně) jako v české právní úpravě trestný čin pohlavního zneužití. Pachatelovo jednání spočívá ve vykonání soulože s dítětem mladším 15 let nebo jiném sexuálním zneužití takové osoby. Opět ale hrozí vyšší trest odnětí svobody než v České republice. V základní skutkové podstatě je to 3 až 10 let (1 rok až 8 let v ČR), způsobí-li pachatel smrt 15 až 20 let (v ČR 10 až 18 let).

K sexuálnímu zneužívání se řadí ale ještě další základní skutková podstata, která spočívá ve svedení dítěte mladšího 18 let k mimomanželské souloži nebo jiném sexuálním

zneužití takové osoby za podmínky že: 1) se jednalo o osobu svěřenou do péče pachatele nebo do jeho dozoru nebo osobu na pachatele odkázanou; nebo 2) se tak stalo za odměnu. Kvalifikovaná skutková podstata přísněji trestá pachatele, který se takového jednání dopustil na osobě mladší 18 let, která byla k takovému jednání donucena z poslušnosti, nátlakem nebo hrozbou.

Soulož mezi příbuznými upravuje slovenský trestný zákon stejně jako český trestní zákoník. Avšak výjimečně stanoví za sexuální trestný čin nižší trestní sazbu než český zákon. Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo sourozencem bude potrestán odnětím svobody až na dva roky (v ČR až na 3 roky).

V hlavě deváté zvláštní části trestného zákona pod označením „Trestné činy proti jiným právům a svobodám“ jsou upraveny další trestné činy, které česká právní úprava řadí mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Trestný čin kuplířství podle slovenské právní úpravy je velmi podobný s českým vymezením. Jednání pachatele spočívá ve zjednání, zlákáni svedení, získání, využití jiného k provozování prostituce nebo v nabídce provozování prostituce, dále v kořistění z prostituce nebo umožnění provozování prostituce. Na rozdíl od české právní úpravy se postihuje i jednání spočívající pouze v umožnění provozování prostituce, přičemž se nevyžaduje, aby z toho měl pachatel nějaký majetkový (či jiný) prospěch.

Skutková podstata výroby dětské pornografie obsažená ve slovenském zákoně je obsahově podobná skutkové podstatě zneužití dítěte k výrobě pornografie v českém zákoně. Podle slovenského zákona se trestá jakékoli podílení se na výrobě dětské pornografie trestem odnětí svobody v rozmezí 4 až 10 let (v ČR za zneužití dítěte k výrobě pornografie hrozí pouze 1 rok až 5 let).

Dále trestný zákon označuje za trestné přechovávání dětské pornografie, rozšiřování dětské pornografie a pornografie zobrazující neúctu k člověku, násilí, pohlavní styk se zvířetem nebo jiné sexuálně patologické praktiky. Zakázané je také zpřístupňování pornografického materiálu osobám mladším 18 let. Co se rozumí pojmem prostituce, pornografie a dětská pornografie uvádí trestný zákon ve svých výkladových ustanoveních.

Slovenská právní úprava sexuálních trestných činů (přestože je systematicky jinak uspořádaná) je podobná české právní úpravě. Obecně můžeme říci, že obě právní úpravy postihují (s několika výjimkami) stejná jednání. Největší rozdíl spatřuji ve vyšších trestech, které umožňuje uložit slovenský trestný zákon.

14. Závěr

Podle mého názoru se mi podařilo naplnit cíl, který jsem si vymezil v úvodu. Vytvořil jsem práci, která přináší komplexní právní analýzu trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Věnoval jsem pozornost každému z nich, přičemž jsem se zaměřil podrobněji na trestné činy znásilnění a pohlavního zneužití, které jsou nejzávažnější. Vzhledem k zadanému rozsahu, který stejně nebylo možné dodržet, jsem se nevěnoval otázkám kriminologickým a kriminalistickým. Nicméně tímto směrem se na právnické fakultě UP ubírala již diplomová práce z roku 2007.

V mé práci se soustředím především na právní analýzu jednotlivých trestných činů a vymezení neurčitých právních pojmů, neopomněl jsem však uvést určité zajímavosti. Diplomová práce tedy obsahuje například historický vývoj znásilnění, transkulturní vymezení pohlavního zneužívání, profil sexuálních agresorů atd. V závěru mé práce se stručně zabývám i procesními specifiky sexuálních trestných činů a slovenskou právní úpravou těchto deliktů.

Věnoval jsem se také vztahům, které jsou mezi jednotlivými trestnými činy. Jelikož tyto trestné činy často chrání stejný či podobný zájem společnosti, považoval jsem za nezbytné vymezit situace, kdy je možný jednočinný souběh a kdy a z jakého důvodu naopak možný není. Důležitým vodítkem mi zde byla judikatura.

Odhlal jsem řadu nedostatků současné právní úpravy a zároveň jsem navrhl některá možná budoucí řešení. Při řešení nedostatků jsem vycházel z vlastních úvah, názorů předních odborníků v oboru a inspirací mi byly také zahraniční právní řády. V některých případech se nedá mluvit přímo o nedostatecích, ale spíše o nevhodné či zbytečné (někdy mi přijde, že až skoro hysterické) snaze chránit společnost před nemorálním jednáním.

Skutková podstata trestného činu znásilnění by se podle mého názoru měla vrátit částečně k předchozí právní úpravě. Mám na mysli opětovné vymezení objektivní stránky pomocí pojmů „soulož a jiný obdobný pohlavní styk (pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží)“. Méně závažná jednání bych zařadil pod trestný čin sexuálního nátlaku. Změna se může zdát zbytečná, vždyť by stále byl trestný stejný okruh jednání. Vycházím však z přesvědčení, že pachatel se bude moci lépe resocializovat, jestliže nebude nositelem nálepky „znásilňovač“, zejm. pokud jde o současné vymezení způsobu provedení, kdy trestného činu znásilnění se dopustí i ten, kdo „pouze osahává, ohmatává poškozeného“.

Významným způsobem bych změnil též konstrukci skutkové podstaty trestného činu pohlavního zneužití. Pevnou věkovou hranici pro souhlas s pohlavním stykem bych ponechal

na 15 letech. Zároveň bych ale zavedl, inspirován například kanadskou právní úpravou, výhradu blízkého věku, která by umožňovala pohlavní styk dítěte staršího 14 let s osobami, které nejsou starší o více než 4 roky. Tím by se vytvořila přechodná oblast mezi čtrnáctým a patnáctým rokem. Děti by stále byly chráněny před výrazně staršími osobami, které mohou využít svých zkušeností, aby je zneužily. Zároveň by ale tato úprava reagovala na stále rychlejší dospívání dětí a jejich dřívější zájem o sexuální aktivity.

Tradiční zařazení trestného činu soulože mezi příbuznými do nového trestního zákoníku se mi jeví jako přežitek. Společenská nebezpečnost, resp. škodlivost, tohoto činu podle mého názoru nedosahuje takové intenzity, aby bylo nutné postihovat jej trestněprávní sankcí.

Trestný čin šíření pornografie také není zcela ideálně vymezen. Výtky směřuji především k odstavci dva, kde je poskytována ochrana dětem (ve smyslu §126 TZ) před veškerou pornografií. Je však nesmyslné a zbytečné chránit děti starší patnácti let před pornografií bez rozlišení a zároveň dovolovat pohlavní styk s nimi. Těmto dětem by měla být poskytnuta ochrana jen před „*tvrdou pornografií*“, která skutečně může narušit psychický vývoj dítěte.

Skutková podstata trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií by měla také v budoucnu doznat některých změn. Zde se podle mého názoru až přehnaně chrání lidská morálka. Jestliže český právní řád připouští pohlavní styk s dětmi staršími patnácti let, neměl by být trestný záznam tohoto dovoleného jednání. Omezil bych tedy tuto skutkovou podstatu pouze na pornografii, která se týká dětí mladších patnácti let. Zároveň bych se vrátil s právní úpravou před novelu, která rozšířila okruh osob i na osoby jevící se být dítětem. Podle mě je nepředstavitelné ponechávat zrovna v trestním právu takovou volnost orgánům činným v trestním řízení. Druhým a ještě vážnějším důvodem odmítnutí této novely je fakt, že dochází k aplikaci trestního zákoníku na základě věku.

Přestože se právní úprava sexuálních trestných činů vyvíjí správným směrem, čeká nás ještě dlouhá cesta, než se alespoň přiblíží k dokonalosti.

15. Abstrakt

HOLAS, Jan. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*. Olomouc: 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého. Právnická fakulta. Katedra trestního práva. Vedoucí práce JUDr. Ivana Rabinská, Ph. D.

V práci se autor zabývá trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle právní úpravy obsažené v novém trestním zákoníku (z. č. 40/ 2009 Sb.). Ačkoli tyto trestné činy tvoří relativně malé procento celkové kriminality, jedná se o jedny z nejzávažnějších deliktů, které mohou podstatným způsobem ovlivnit oběť.

Autor vymezuje prvky jednotlivých trestných činů a jejich vzájemné vztahy. Detailněji se zaměřuje na trestné činy znásilnění a pohlavního zneužití. U těchto trestných činů seznamuje s historickým vývojem, kulturním pojetím, psychologickým profilem pachatelů atd. Rozsah práce neumožnil zabývat se kriminologickými a kriminalistickými aspekty těchto trestných činů. V závěru práce se autor zabývá procesními specifiky sexuálních trestných činů a stručně seznamuje se slovenskou právní úpravou dané problematiky.

V řadě případů se autor neshoduje s názorem zákonodárce a navrhuje změnu právní úpravy. Navrhované změny podporuje názory předních odborníků a vychází i ze zahraničních právních úprav.

Abstract

The introduced diploma thesis deals with crimes against human dignity in sexual sphere according to legislation contained in the new Criminal Code (No 40/2009 Coll.). Although these crimes represent relatively low percentage of crime rate, they are one of the most significant delinquencies which fundamentally affect victim.

The author of this thesis specifies concept of individual crimes and relations among them. He focuses on criminal offences of rape and sexual abuse. At these criminal offences he introduces historical development, cultural approach, psychological profile of the offenders etc. The extent of the work did not make possible to deal with criminological and criminalistic aspect of these criminal offences. At the close of the work, the author is concerned with procedural particularities of sexual crimes and briefly introduces legislation of given issue in Slovak Republic.

The author in many cases disagrees with lawmaker and suggests revision of legislation. Suggested revisions are strengthened by the stance of prominent authorities and come out of international legislations as well.

16. Bibliografie

16. 1. Monografie

BAKER, W., Anthony. Child sexual abuse: a study of prevalence in Great Britain. In. WEST, Donald (ed.). *Sex crimes*. Aldershot: Dartmouth, 1994. str. 21- 31.

BOURKE, Joanna. *Znásilnění: dějiny od roku 1860 do současnosti*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2010. 555. str.

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1997. 70 str.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Přehled judikatury. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti II*. Praha: ASPI, 2009. 288 str.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Přehled judikatury. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti II*. Praha: ASPI, 2009. 288 str.

ERICKSON, W., D., WALBERK, N., H., SEELY, R., K. Behavior patterns of child molesters. In. WEST, Donald (ed.). *Sex crimes*. Aldershot: Dartmouth, 1994. str. 3- 12.

GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny*. Praha: Leges, 2009. str. 87- 96.

GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 312 str.

CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. 208 str.

JANIŠ, Kamil. *Z dějin sexu a erotiky*. Hradec Králové; Trutnov: Lupus, 2004. 384 str.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 896 str.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání.

Praha: Leges, 2009. 1216 str.

KOVÁŘ, Petr a kol. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. 292 str.

MORUS, Richard, Lewinsohn. *Světové dějiny sexuality*. 3. vydání. Prah: Ikar, 2007. 288 str.

NOVOTNÝ, Oto a kol. *Trestní právo hmotné- II. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2004. 440 str.

SMETÁČKOVÁ, Irena a kol. *Sexuální obtěžování na vysokých školách: proč vzniká, jak se projevuje, co lze proti němu dělat*. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2009. 55 str.

ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon komentář- II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 723- 1719.

ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 1118 str.

TERYNGEL, JIŘÍ. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha: Nuga, 1991. 46 str.

VANÍČKOVÁ, Eva, PROVAZNÍK, Kamil, HADJ- MOUSSOVÁ, Zuzana. *Sexuální zneužívání dětí- I. díl*. Praha: Karolinum, 1997. 82 str.

VANÍČKOVÁ, Eva. Komerční sexuální zneužívání dětí. Výsledky pilotní studie. In BORŮVKA, Nicole (ed). *Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice*. Friedrich Ebert Stiftung, 2002. str. 15- 33.

WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání- pachatelé a oběti*. 1. Vydání. Praha: Grada, 2000. 212 str.

16. 2. Časopisy

ČÍŽKOVÁ, Johana, CÍSAŘOVÁ, Dagmar. Rekodifikace sexuálních trestných činů. *Trestní právo*, 2002, číslo 10. str. 7- 13.

GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, číslo 10. str. 67.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- jak proti němu bojovat. *Právo a rodina*, 2006, číslo 7. str. 12- 15.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- příznaky a následky. *Právo a rodina*, 2006, číslo 5. str. 12- 16.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. Sexuální zneužívání dětí- terapie a prevence. *Právo a rodina*, 2006, číslo 6. str. 12- 15.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. Syndrom CSA- syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. *Právo a rodina*, 2006, číslo 3. str. 6- 8.

WEISS, Petr. Sexuální agrese- oběti a pachatelé. *Kriminalistika*, 2001, ročník 34, číslo 1. str. 11- 17.

16. 3. Internetové stránky

Age of consent [online]. Wikipedia.org, [citováno 23. 2. 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Age_of_consent#.22Age.22>.

Age of consent [online]. Wikipedia.org, [citováno dne 23. 3. 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Age_of_Consent_-_Global.svg>.

AULICKÝ, Petr. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti* [online].[citováno dne 11. 1. 2012]. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Aulicky_Petr_1195_.pdf>.

Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku [online]. Trestnizakonik.cz, [citováno dne 6. 2. 2012]. Dostupné na <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

Kasuistiky [online]. Stopznasilneni.cz, [citováno dne 23. 2. 2012]. Dostupné na <<http://stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/kasuistiky>>.

KOLAŘÍK, Michal. *Na dovolené v cizině natáčel nahé děti, teď mu hrozí tři roky vězení* [online]. Idnes.cz, 10. 8. 2011 [citováno 14. 1. 2012]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/nadovolene-v-cizine-natacel-nahe-deti-ved-mu-hrozi-tri-roky-vezeni-10d-krimi.aspxc=A110809_132933_jihlava-zpravy_bor>.

SRNOVÁ, Veronika. *Dětské porno mohou být i fotky nahých středoškoláků* [online]. Ceskatelevize.cz, 1. 12. 2011 [citováno dne 15. 1. 2012]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/155356-detske-porno-mohou-byt-i-fotky-nahych-stredoskolaku/>>.

TROJAN, Ondřej. *Dětská pornografie* [online]. Sexuálně.cz, [citováno dne 12. 1. 2012]. Dostupné na <<http://www.sexualne.cz/novinky/detska-pornografie-80>>.

Úmluva o právech dítěte [online]. OSN.cz, [citováno dne 23. 2. 2012]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

16. 4. Právní předpisy

mezinárodní smlouva č. 62/ 1987 Sb., Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen

mezinárodní smlouva č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

zákon č. 140/ 1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 296/ 2008 Sb.

zákon č. 141/ 1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 300/ 2005 Z. Z., Trestný zákon ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 561/ 2004 Sb., školský zákon ve znění pozdějších předpisů

16. 5. Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 38/ 59

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 1991, sp. zn. 5 To 26/ 91

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11. 1. 1984, sp. zn. 11 To 109/ 83

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14. 4. 1977, sp. zn. 11 Tz 17/77

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 4. 1987, sp. zn. 4 To 14/ 87

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 1 Tz 281/ 56

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1964, sp. zn. 5 Tz 8/ 64
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/ 63
Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 To 100/ 04
Rozhodnutí Zm II 187/25 ze dne 25. 6. 1925 (Rt 2036/ 1925)
Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR ze dne 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/ 83
Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR ze dne 14. 9. 1978, sp. zn. 4 Tz 62/ 78
Rozhodnutie Najvyššieho súdu ze dne 25. 5. 1967, sp. zn. Tzv 18/ 67
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 1. 1978, sp. zn. 7 Tz 56/ 77
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 2. 2. 1979, sp. zn. 6 Tz 73/ 78
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 1. 1978, sp. zn. 2 Tz 26/ 77
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 1. 1983, sp. zn. 6 To 39/ 82
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/ 11
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 8 Tdo 407/ 11
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2009, sp.zn. 4 Tdo 245/2009
Uznesenie Najvyššieho súdu SSR z 8. 9. 1983, sp. zn. 4 Tz 49/83
Uznesenie Najvyššieho súdu SSR ze dne 14. 11. 1979, sp. zn. 2 T 49/ 79
Uznesenie Najvyššieho súdu SSR ze dne 25. 4. 1984, sp. zn. 2 To 22/ 84
Zobecňující materiál trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 19. 1. 1982 č. Tpjf 158/1980

16. 6. Dokumenty v elektronické podobě

Česká republika - celková kriminalita - rok 2011.pdf [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

Česká republika - mravnostní kriminalita - rok 2011.pdf [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

Statistiky přehled- celkem.xls [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

17) Přílohy

Příloha číslo 1)

Kriminalita za rok 2011¹²⁶

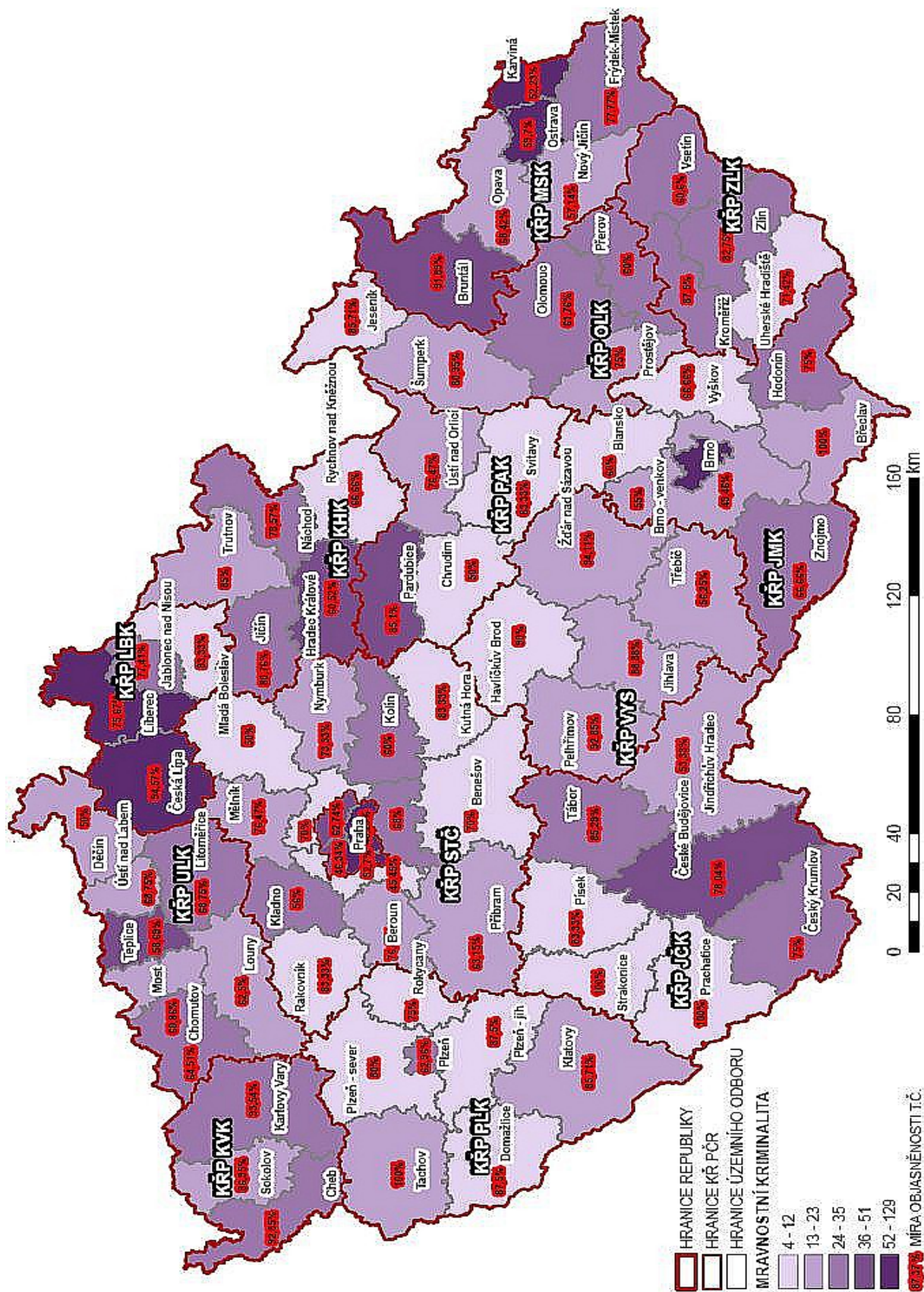
NÁZEV ÚO	CELKOVÁ KRIMINALITA				MÁSLIČNÁ KRIM.		MRAYN. KRIM.		KRÁDEŽEVLOUPÁNÍM		KRÁDEŽE PROSTÉ		OST. MAJET. KRIM.		OSTATNÍ KRIM.		ZBÝVAJÍCÍ KRIM.		HOSPODÁŘSKÁ KRIM.	
	tr. činů	změna v % oproti r. 2010	tr. činů objasn. v %	v tis. Kč, škody	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet	tr. činů	počet
Praha IV	23 329	-7,38	15,86	3 020 157	688	67	3 693	13 222	1 624	1 159	1 357	1 519								
Ostrava	18 242	-0,36	25,22	802 214	1 103	67	3 096	9 411	1 196	819	1 331	1 216								
Praha III	18 217	5,34	24,69	2 320 739	535	51	2 663	9 630	1 149	1 369	1 284	1 536								
Praha I	16 953	5,5	24,06	2 148 178	594	41	1 983	9 462	935	1 077	751	2 110								
Brno - město	15 476	1,62	29,65	1 297 659	832	93	2 303	7 181	1 050	1 059	1 119	1 839								
Praha II	15 467	0,63	21,2	2 338 515	436	74	2 026	8 495	1 014	1 089	1 051	1 282								
Karviná	9 796	21,3	36,89	301 945	852	67	2 480	3 613	558	721	921	586								
Píseň	6 146	-9,28	40,13	344 309	448	27	1 252	2 576	291	500	505	547								
Olomouc	6 065	-0,8	38,84	357 778	372	34	1 066	2 398	442	458	834	461								
České Budějovice	5 666	-8,1	38,03	262 861	388	41	1 059	2 107	363	511	581	616								
Liberec	5 635	6,38	46,26	271 605	560	74	1 036	1 929	396	559	669	412								
Chomutov	5 320	7,3	46,61	361 211	341	31	1 160	1 728	417	561	690	392								
Teplice	5 097	-0,68	44,18	249 055	366	46	1 207	1 905	200	481	531	361								
Ústí nad Labem	4 943	-0,4	46,81	435 934	307	16	965	1 843	294	431	647	440								
Most	4 069	-4,34	46,91	294 657	300	23	882	1 321	277	428	438	389								
Přerov	2 631	-0,41	56,06	112 637	300	35	443	746	195	225	457	227								

126 Česká republika - celková kriminalita - rok 2011.pdf [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

Mravnostní kriminalita za rok 2011¹²⁷

	Zjištěno	Ukončeno v prověřování	Celkem v prověřování	Objasněno	
				Počet	Dodatečně
Znásilnění	675	534	152	468	31
Sexuální nátlak	27	24	3	23	2
Pohlavní zneužívání v závislosti	82	63	21	63	12
Pohlavní zneužívání ostatní	672	533	146	500	49
Komerč. forma sex. zneužívání v závislosti	0	0	0	0	0
Komerč. forma sex. zneužívání ostatní	3	3	0	2	1
Ostatní pohlavní úchytky	211	186	26	116	8
Šíření pornografie	77	68	11	68	6
Kuplířství	44	33	11	32	3
Soulož mezi příbuznými	6	6	0	6	2

¹²⁷ *Statistiky přehled-celkem.xls* [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na
<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

128 Česká republika - mravnostní kriminalita - rok 2011.pdf [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-mapy-kriminality.aspx>>.

Příloha číslo 2)

Kazuistika k trestnému činu znásilnění¹²⁹

Paní Kateřina žila mnoho let v manželství s násilným partnerem, který ji neustále ponižoval, fyzicky napadal a pod pohrůzkou fyzického útoku nebo přímo použitím násilí ji ve večerních hodinách nutil k souloži. Paní Kateřina s intimním stykem nesouhlasila. Když se bránila, argumentoval tím, že na intimní chvíle má jako manžel nárok a pokud mu nebude paní Kateřina po vůli, uvidí „zač je toho loket“. Paní Kateřina se bála křičet nebo se s manželem v ložnici hádat, protože ve vedlejším pokoji spaly jejich dvě nezletilé děti, které byli na hluk v ložnici rodičů velmi citlivé. Když se jednou paní Kateřina manželovi vzepřela a nechtěla se opět nechat znásilnit, děti přišly s pláčem do ložnice a manžel paní Kateřiny jim vysvětlil, že se nic neděje, že se mají s maminkou jenom rádi, že ale maminka není na tatínka hodná a že tatínek je z toho pak smutný.

Paní Kateřina podala na manžela trestní oznámení pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí a také pro trestný čin znásilnění a požádala o svěření dětí do péče.

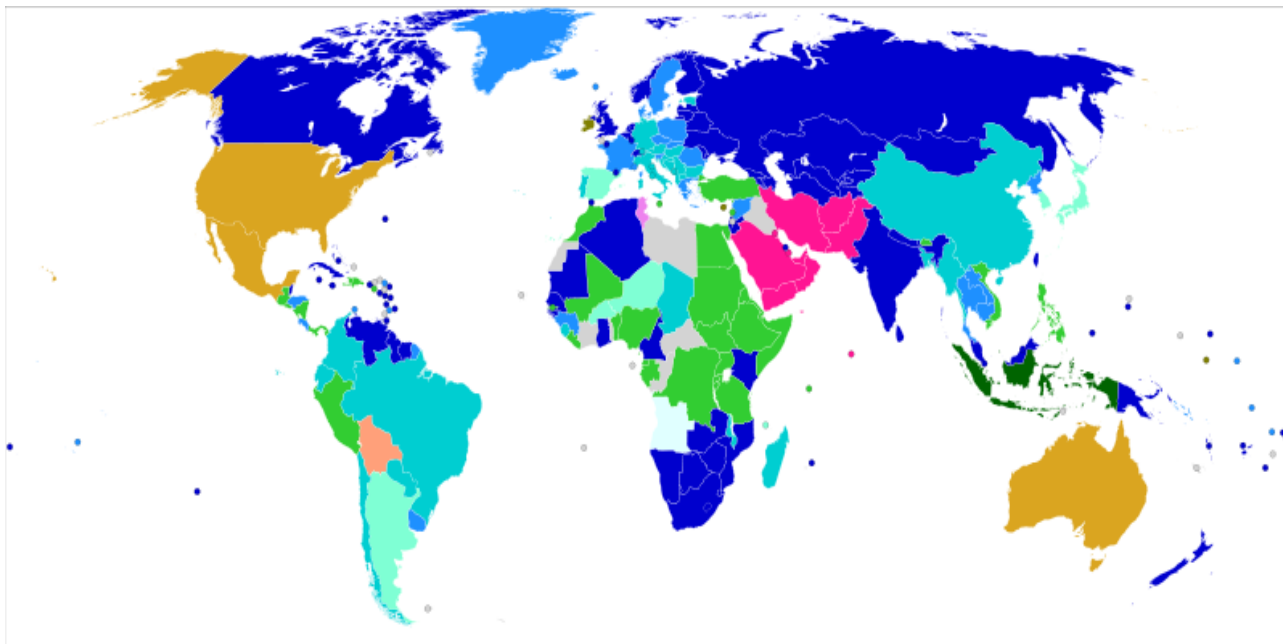
Paní Beáta vyrůstala v rodině spolu s matkou, otcem a mladší sestrou. Matka po celé dětství i mládí paní Beáty protěžovala mladší sestru, paní Beáta musela vykonávat veškeré domácí práce. V době dospívání musela opakovaně čelit útokům na svoji osobu ze strany matky a mladší dcery, kdy jí bylo neustále opakováno, že je neatraktivní, zcela neschopná a že žádný normální chlap by o ni „neopřel ani kolo“. Takové ponižování mělo u paní Beáty za důsledek snížení sebevědomí, takže si po dlouhou dobu nebyla schopna najít vhodného partnera. Na neustálý nátlak, aby se konečně s někým „vyspala“, že už jí to „leze na mozek“ se pod vlivem alkoholu seznámila na jedné místní zábavě se starším mužem. Zpočátku jí byla jeho pozornost příjemná, konečně měla pocit, že o ni někdo stojí, a tak souhlasila se stále více intimním zájmem. Po skončení večera ji muž pozval k sobě domů a paní Beáta neodmítla. V jeho bytě, když již mělo dojít k pohlavnímu styku, si však vše rozmyslela, měla najednou pocit, že to takhle nechce, že její představa o prvním partnerovi a prvním milování byla úplně jiná a tento nesouhlas dala zřetelně najevo. Dotyčný muž však nebyl ochoten náhlou změnu názoru akceptovat a paní Beátu znásilnil. S celou záležitostí se nikdy nikomu nesvěřila, bála se, že by jí matka se sestrou neuvěřily, a když by jí uvěřily, že by jí řekli, že má být ráda, že ji vůbec někdo chtěl.

129 *Kasuistiky* [online]. Stopznasilneni.cz, [citováno dne 23. 2. 2012]. Dostupné na <<http://stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/kasuistiky>>.

Příloha číslo 3)

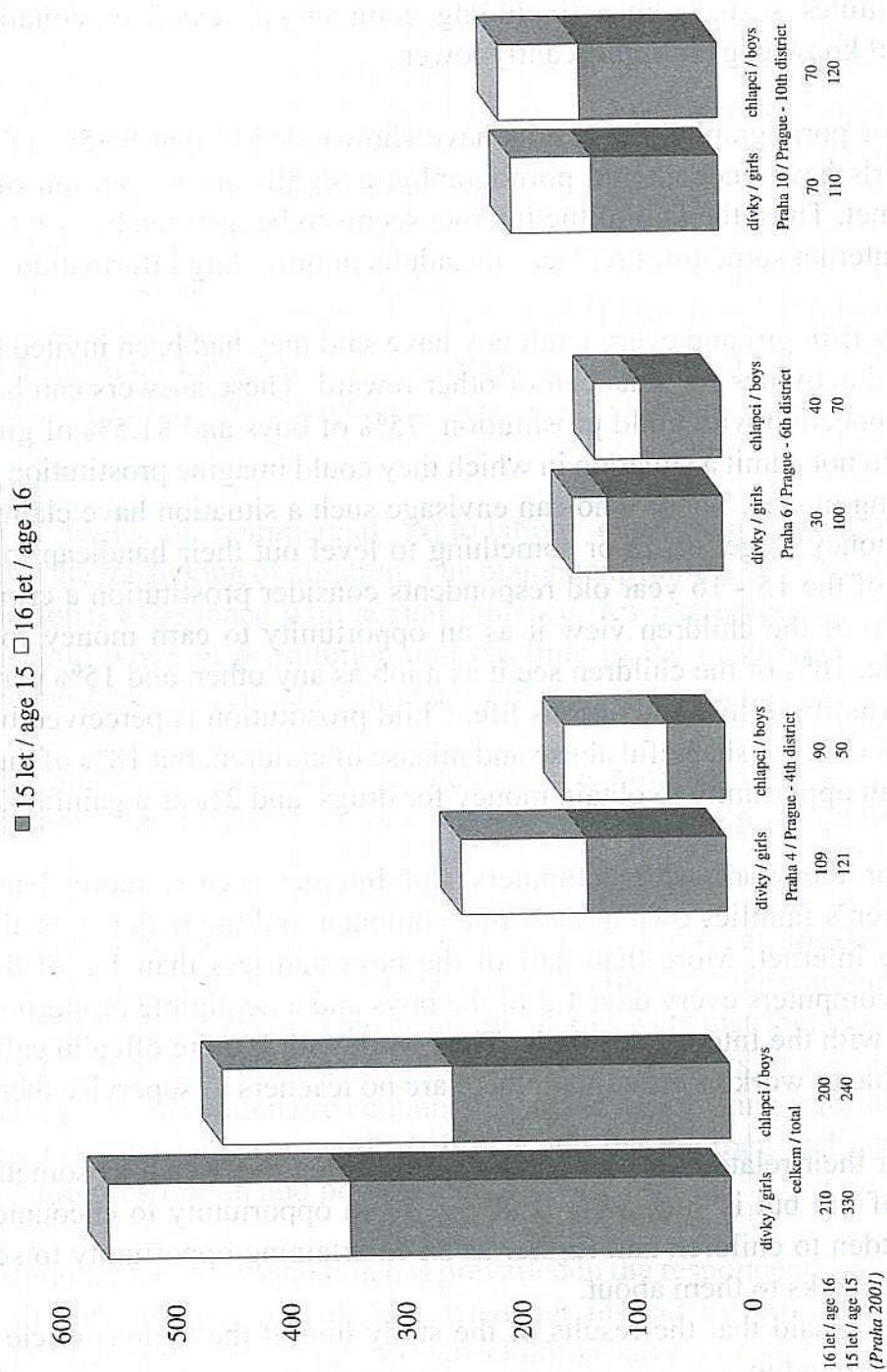
Minimální věk souhlasu s pohlavním stykem¹³⁰

Data k 29. 7. 2011

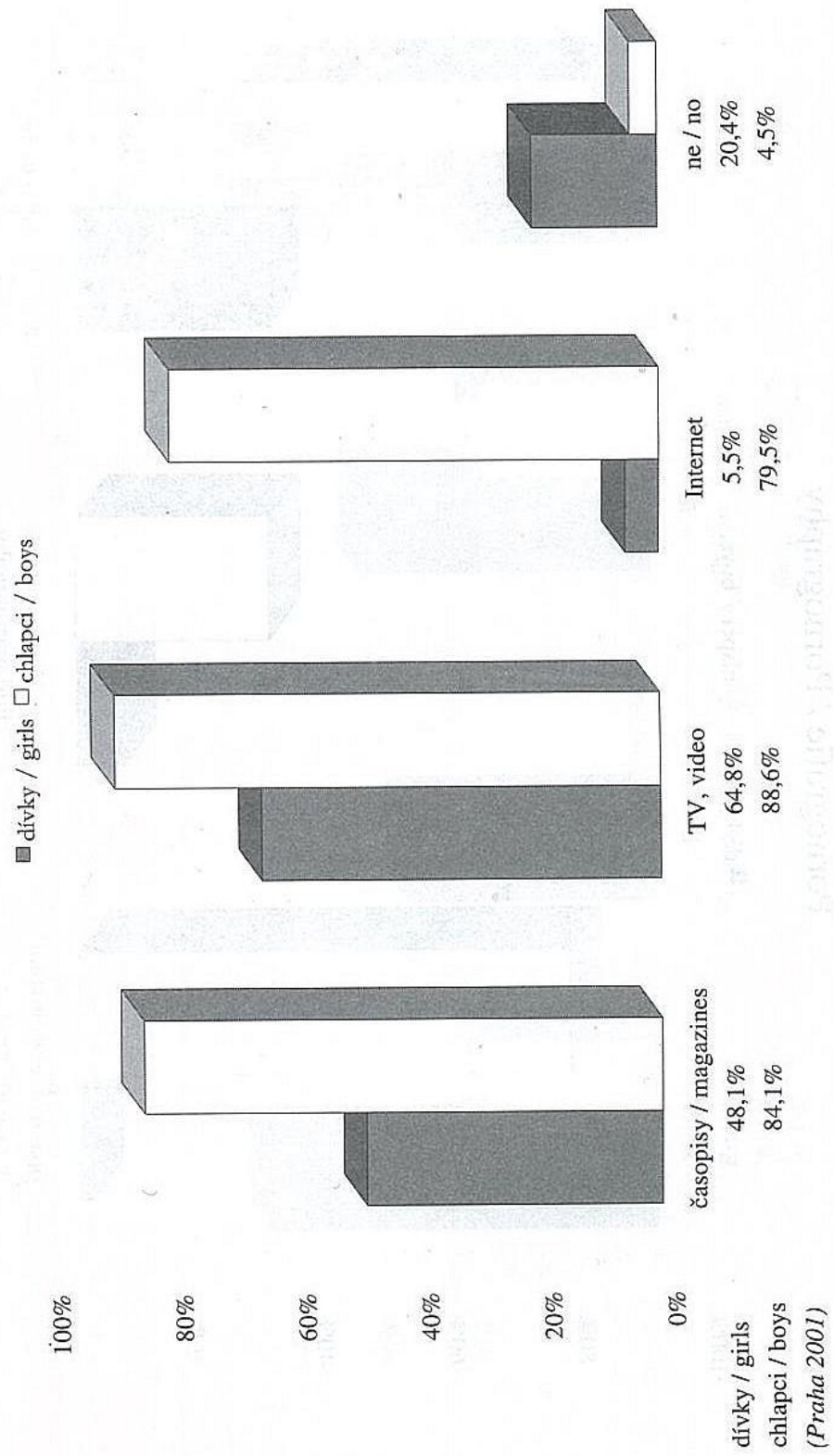
¹³⁰ *Age of consent* [online]. Wikipedia.org, [citováno dne 23. 3. 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Age_of_Consent_-_Global.svg>.

Charakteristika souboru: dívky - chlapci / Composition of Respondents: Girls - Boys

131 VANÍČKOVÁ, Eva. Komerční sexuální zneužívání dětí. Výsledky pilotní studie. In BORŮVKA, Nicole (ed). *Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice*. Friedrich Ebert Stiftung, 2002, str. 22- 26.

Prohlížení pornografie / Exploration of Pornography

Pornografie / Pornography

